

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt och 32 kap. 1 § strafflagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att de ändringar görs som föränleds av vissa förpliktelser enligt den internationella konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism, förpliktelserna enligt ändringen av Europeiska gemenskapens penningtvättdirektiv samt av vissa förpliktelser enligt FATF:s (Finansiella aktionsgruppen mot penningtvätt) rekommendationer mot penningtvätt och dess särskilda rekommendationer mot finansiering av terrorism. De centrala förslagen i denna proposition innebär att tillämpningsområdet för det system som gäller förhindrande och utredning av penningtvätt utvidgas, att kretsen anmälningspliktiga utvidgas och att i lagen införs uttryckliga bestämmelser om effektiviserad identifieringsplikt, omsorgsplikt och anmälningsplikt.

Det föreslås att tillämpningsområdet för det system som gäller förhindrande och utredning av penningtvätt utvidgas att omfatta inte bara förhindrande och utredning av egentlig penningtvätt, utan också förhindrande och ut-

redning av finansiering av terrorism. I denna proposition föreslås att kretsen anmälningspliktiga utvidgas att omfatta också revisorer, bokförare, personer som säljer eller förmedlar värdeföremål, auktionsförrättare, personer som biträder i rättsliga angelägenheter med undantag av rättegångsbiträden och rättegångsombud samt de som bedriver annan betalningsrörelse än generell betalningsförmedling. Dessutom föreslås att bestämmelserna om kretsen anmälningspliktiga ses över till följd av vissa nationella behov. Enligt förslaget skall den effektiviserade identifieringsplikten, omsorgsplikten och anmälningsplikten tillämpas på sådana affärstransaktioner som har anknytning till en stat vars system för förhindrande och utredning av penningtvätt inte uppfyller internationella krav.

Med anledning av de ovan nämnda internationella förpliktelserna avses lagen träda i kraft snabbt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

| | |
|---|----|
| PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL | 1 |
| INNEHÅLLSFÖRTECKNING | 2 |
| ALLMÄN MOTIVERING..... | 4 |
| 1. Nuläge | 4 |
| 1.1. Lagstiftning och praxis..... | 4 |
| 1.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet | 6 |
| Internationella förpliktelser..... | 6 |
| <i>Ändringen av penningtvättdirektivet</i> | 6 |
| <i>FATF:s rekommendationer mot penningtvätt</i> | 8 |
| <i>Internationella konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism</i> | 9 |
| <i>FATF:s särskilda rekommendationer om åtgärder mot finansiering av terrorism</i> | 9 |
| Lagstiftningen i utlandet | 10 |
| <i>Sverige</i> | 10 |
| <i>Danmark</i> | 10 |
| 1.3. Bedömning av nuläget | 11 |
| 2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen..... | 12 |
| 2.1. Mål och medel | 12 |
| 2.2. De viktigaste förslagen..... | 12 |
| 3. Propositionens verkningar | 14 |
| 3.1. Ekonomiska verkningar | 14 |
| 3.2. Verkningar i fråga om organisation och personal..... | 14 |
| 3.3. Verkningar för medborgarna | 14 |
| 3.4. Verkningar för företagen | 15 |
| 4. Beredningen av propositionen | 15 |
| 4.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial | 15 |
| 4.2. Remissutlåtanden..... | 15 |
| 5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll | 15 |
| 5.1. Samband med andra propositioner..... | 15 |
| 5.2. Samband med internationella fördrag..... | 16 |
| DETALJMOTIVERING..... | 17 |
| 1. Lagförslag | 17 |
| 1.1. Lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt..... | 17 |
| 1.2. Strafflagen | 25 |
| 32 kap. Om häleribrott..... | 25 |
| 2. Närmare bestämmelser | 25 |
| 3. Ikraftträdande..... | 26 |
| 4. Lagstiftningsordning | 26 |
| LAGFÖRSLAGEN..... | 28 |
| om ändring av lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt..... | 28 |

| | |
|--|-----------|
| om ändring av 32 kap. 1 § strafflagen | 32 |
| BILAGA | 33 |
| PARALLELLTEXTER | 33 |
| om ändring av lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt..... | 33 |
| om ändring av 32 kap. 1 § strafflagen | 41 |

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning och praxis

Den gällande lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (68/1998) trädde i kraft den 1 mars 1998.

Redan innan lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt stiftades hade det funnits bestämmelser som anknöt till förhindrande av penningtvätt och som gällde kreditinstitut och finansiella institut, värdepappersföretag, andelslag som bedriver spar-kasseverksamhet, försäkringsbolag, försäkringsmäklare och pantlåneinrättningar. Dessa bestämmelser ingick i kreditinstitutslagen (1607/1993), lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland (1608/1993), lagen om värdepappersföretag (579/1996), lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investerings tjänster i Finland (580/1996), lagen om andelslag (247/1954), lagen om försäkringsbolag (1062/1979), lagen om utländska försäkringsbolag (398/1995), lagen om försäkringsmäklare (251/1993) och lagen om pantlåneinrättningar (1353/1992).

Penningtvätt hade kriminaliserats genom att till 32 kap. 1 § strafflagen (39/1889), som gäller häleri, fogades ett nytt 2 mom. som trädde i kraft den 1 januari 1994. I samband med att lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt gavs ändrades den del av bestämmelsen om häleri som gäller penningtvätt. Senare har föreslagits att straffbestämmelsen om penningtvätt skall flyttas under en självständig brottsrubricering (RP 53/2002 rd).

Genom de ovan nämnda bestämmelserna har man på nationell nivå genomfört rådets direktiv 91/308/EEG om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för tvättning av pengar (nedan penningtvätt-direktivet). Det nationella tillämpningsområdet för brott som avser penningtvätt och för systemet för förhindrande och utredning av penningtvätt är i och för sig mer omfattande än direktivet förutsätter. Enligt det ursprung-

liga penningtvätt-direktivet var det endast narkotikabrott som betraktades som förbrott till penningtvätt. I Finland kan vilket brott som helst betraktas som förbrott till penningtvätt. Enligt det ursprungliga penningtvätt-direktivet täckte den krets sammanslutningar och näringsidkare som var skyldiga att anmäla misstankar om penningtvätt endast de i direktivet avsedda kreditinstituten och finansiella instituten och härvid täcktes t.ex. försäkringsföretagen endast i fråga om direkt livförsäkring. Anmälningsskyldiga i Finland är också försäkringsbolag och även när det är fråga om annan försäkringsrörelse än direkt livförsäkring samt pantlåneinrättningar, penningsspelsammanslutningar, näringsidkare och sammanslutningar som förmedlar anmälningar om deltagande och avgifter för deltagande i penningspel samt rörelser som förmedlar fastigheter och affärshyreslokaler.

Enligt lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt avses med penningtvätt sådan verksamhet som avses i 32 kap. 1 § 2 mom. strafflagen, dvs. verksamhet som är straffbar som häleri. Såsom penningtvätt betraktas därmed verksamhet som innebär att man tar emot, omvandlar, överlåter eller överför tillgångar eller annan egendom som man vet att har förvärvats genom brott eller som kommit i stället för dessa tillgångar eller denna egendom, för att dölja eller maskera deras olagliga ursprung eller för att hjälpa gärningsmannen att undandra sig de rättsliga följderna av brottet. Såsom penningtvätt betraktas också verksamhet som innebär att man döljer eller maskerar sådan egendoms rätta karaktär, ursprung eller belägenhet eller förfogandet över den eller de rättigheter som är knutna till den. Såsom ovan har konstaterats föreslås att straffbestämmelsen om penningtvätt flyttas under en självständig brottsrubricering i 32 kap. 6 § strafflagen. Enligt vad som föreslås skall den som tar emot, använder, omvandlar, överlåter, överför eller förmedlar egendom som förvärvats genom brott eller vinning av brott eller egendom som kommit i stället för sådan egendom eller vinning och gör det för att dölja eller maskera vinningens eller egendomens olagliga ur-

sprung eller för att hjälpa gärningsmannen att undandra sig de rättsliga följderna av brottet, eller i fråga om egendom som förvärvats genom brott eller vinning av brott eller egendom som kommit i stället för sådan egendom eller vinning döljer eller maskerar egendomens eller vinningens rätta karaktär, ursprung eller belägenhet eller förfogandet över den eller de rättigheter som är knutna till den, eller bistår någon annan vid sådant döljande eller sådan maskering, dömas för penningtvätt. Vidare föreslås att till 32 kap. strafflagen fogas bestämmelser om införande av rekvisit gällande grov penningtvätt (7 §), stämpling till grov penningtvätt (8 §), penningtvätt av oaktsamhet (9 §) och penningtvättsförseelse (10 §) (RP 53/2002 rd).

Systemet för förhindrande och utredning av penningtvätt grundar sig på att de anmälningsskyldiga sammanslutningarna och näringsidkarna har påförts plikt att identifiera sina kunder, skyldighet att utreda osedvanliga affärstransaktioner (omsorgsplikt) och plikt att anmäla tvivelaktiga transaktioner.

De anmälningsskyldiga skall förvara identifieringsuppgifterna gällande kunden i minst fem år efter det att affärsverksamheten eller kundförhållandet har upphört. Uppgifterna samlas i regel i ett personregister, på vilket den allmänna personuppgiftslagen (523/1999) tillämpas, om inte annat har föreskrivits om saken i specialbestämmelser som gäller näringsgrenen i fråga. Detsamma gäller också annan behandling av personuppgifter som de anmälningsskyldiga sköter i anslutning till bekämpandet av penningtvätt. Enligt 8 § 1 mom. 4 punkten personuppgiftslagen kan en allmän förutsättning för behandling av personuppgifter vara att det bestämts om behandlingen i lag eller att behandlingen föranleds av en uppgift eller förpliktelse som anvisas den registeransvarige i lag eller som påförts honom med stöd av lag.

Utredningsskyldigheten initieras i regel till följd av att den anmälningsskyldiga i samband med sina gängse uppgifter får information som tyder på att affärsverksamheten avviker från det sedvanliga. För att uppfylla den omsorgsplikt som påförts den anmälningsskyldiga har denne således i princip inte en aktiv utredningsskyldighet.

De anmälningsskyldiga är skyldiga att an-

mäla tvivelaktiga affärstransaktioner till den central för utredning av penningtvätt som finns vid centralkriminalpolisen. Tröskeln för dylika anmälningar är lägre än tröskeln för förundersökning av brott. De anmälningsskyldiga är inte experter på brottsbekämpning och centralen för utredning av penningtvätt blir i regel tvungen att göra tilläggsutredningar innan den kan konstatera om tröskeln för förundersökning har överskridits eller inte. Den anmälningsskyldiga får inte för den som misstanken gäller eller för någon annan röja att anmälan görs.

Den som bryter mot skyldigheten att identifiera kunder eller förvara identifieringsuppgifter döms för brott mot identifieringsplikten till böter eller fängelse i högst sex månader. Den som underlåter att göra anmälan och den som röjer att en anmälan har gjorts döms för häleri till böter eller fängelse i högst ett år och sex månader. Det har föreslagits att underlåtenhet att göra anmälan och röjande att anmälan har gjorts flyttas under en självständig brottsrubricering: anmälningsskyldiga som gällande penningtvätt. Den nya rubriceringen skulle täcka också åsidosättandet av omsorgsplikten så att den anmälningsskyldiga inte upptäcker att anmälningsskyldighet föreligger. För brott mot den nya rubriceringen kunde den skyldige dömas till böter (RP 53/2002 rd). Det straffrättsliga ansvaret riktas i fråga om anmälningsskyldiga i sammanslutningsform i enlighet med straffrättens allmänna läror.

En anmälningsskyldig är skyldig att ersätta ekonomisk skada som en kund har förorsakats när en affärstransaktion har utretts, anmälan har gjorts om en tvivelaktig affärstransaktion, en affärstransaktion har avbrutits eller någon har vägrat utföra transaktionen, endast om den anmälningsskyldiga inte har iakttagit sådan varsamhet som skäligen kan krävas av honom eller henne med beaktande av förhållandena. Skadeståndsansvaret i fråga om anmälningsskyldiga i sammanslutningsform och mellan arbetstagare och arbetsgivare riktas i enlighet med de allmänna bestämmelserna i skadeståndslagen (412/1974).

På utredning av penningtvätt som utförs av centralen för utredning av penningtvätt tillämpas bestämmelserna om polisundersök-

ning i polislagen (493/1995), såvida det inte är fråga om utredning som avancerat till förundersökning med anledning av brott. Vad gäller sistnämnda fall tillämpas förundersökningslagen (449/1987). Dessutom har en sådan polisman tillhörande befälet som arbetar vid centralen för utredning av penningtvätt befogenhet att – ifall tvivelaktiga affärstransaktioner förekommer – meddela ett förordnande att under högst fem vardagar avstå från att utföra den tvivelaktiga affärstransaktionen, om en sådan åtgärd behövs för utredning av penningtvätt.

Anmälningssplikten omfattar kreditinstitut och finansiella institut, värdepappersföretag, fondbolag och förvaringsinstitut, andelslag som bedriver sparkasseverksamhet, försäkringsbolag, försäkringsmäklare, pantlåneinrättningar, penningspelssammanslutningar, näringsidkare och sammanslutningar som förmedlar anmälningar om deltagande och avgifter för deltagande i penningspel, rörelser som förmedlar fastigheter och affärshyreslokaler samt värdepapperscentralen och kontoförande institut.

År 2000 mottog centralen för utredning av penningtvätt sammanlagt 1 109 anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner. Av dessa anmälningar kom 143 från banker, 920 från valutaväxlingsbolag och 46 från andra anmälningsspliktiga, myndigheter och andra instanser. År 2001 mottog utredningscentralen 2 796 anmälningar, varav 218 kom från bankerna och 2 022 från valutaväxlingsbolagen. I fråga om de anmälningar som mottogs år 2000 översteg det sammanräknade beloppet av affärstransaktionerna 35,6 miljarder mark (6,0 miljarder euro). Beträffande de år 2001 mottagna anmälningarna var motsvarande belopp drygt 1,4 miljarder mark (0,2 miljarder euro). Under åren 1998—2001 har det meddelats 33 förordnanden att avstå från att utföra tvivelaktiga affärstransaktioner. I fråga om de affärstransaktioner som inställelserna gällt har det sammanlagda beloppet överstigit 51 miljoner mark (9 miljoner euro). Av detta belopp har i myndigheternas besittning på ett mer varaktigt sätt erhållits egendom till ett värde av drygt 40 miljoner mark (7 miljoner euro). Genom utredningscentralens säkerhetsåtgärder och förordnanden att avstå från att utföra affärstransaktioner har under perio-

den 1998—2001 egendom till ett värde av sammanlagt närmare 73 miljoner mark (12 miljoner euro) kommit i myndigheternas besittning.

1.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet

Internationella förpliktelser

Ändringen av penningtvättdirektivet

I och med Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/97/EG om ändring av rådets direktiv 91/308/EEG om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för tvättning av pengar, nedan ändringen av penningtvättdirektivet, täcker penningtvättdirektivet i fråga om förbrott till penningtvätt inte enbart narkotikabrott, utan också andra allvarliga brott (Artikel 1 E). I direktivet nämns de brott som åtminstone skall betraktas som i direktivet avsedda allvarliga brott. I Finland har redan från första början vilket brott som helst kunnat utgöra förbrott till penningtvätt.

I och med ändringen av penningtvättdirektivet täcker den krets sammanslutningar och näringsidkare som är skyldiga att anmäla misstänkta fall av penningtvätt inte bara kreditinstitut och finansiella institut, utan också följande juridiska eller fysiska personer vid utövandet av deras yrkesmässiga verksamhet: revisorer, externa bokförare och skatterådgivare, fastighetsmäklare, notarier och andra oberoende jurister, handlare som säljer och förmedlar varor av högt värde, såsom ädelstenar eller ädelmetaller, eller konstföremål, och auktionsförrättare samt kasinon (Artikel 2a). I fråga om försäkringsföretagen täcker direktivet fortfarande endast direkt livförsäkring. I Finland har kretsen anmälningsspliktiga, utöver de i direktivet avsedda kreditinstituten och finansiella instituten, sedan ikraftträdandet av lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt omfattat också fastighetsmäklare och kasinon. Försäkringsbolagen har varit anmälningsspliktiga också i fråga om annan försäkringsrörelse än enbart direkt livförsäkring. Sedan år 2001 har också de som förmedlar affärshyreslokaler varit anmälningsspliktiga.

Notarier och andra oberoende jurister är anmälningspliktiga när de deltar a) antingen genom att hjälpa till vid planering eller genomförande av transaktioner för klientens räkning vid köp och försäljning av fastigheter eller företag, vid förvaltning av klientens pengar, värdepapper eller andra tillgångar, vid öppnande eller förvaltning av bank-, spar- eller värdepapperskonton, vid organisering av nödvändigt kapital för bildande, drift eller ledning av företag, vid bildande, drivande eller ledande av truster, bolag eller liknande strukturer, b) eller genom att handla i en klients namn och för dennes räkning vid finansiella transaktioner eller transaktioner med fast egendom (Artikel 2a.5).

Medlemsstaterna behöver inte tillämpa de krav som anges i direktivet på notarier, oberoende jurister, revisorer, externa bokförare och skatterådgivare när det gäller sådan information som de har erhållit av någon av sina klienter eller som avser några av dessa klienter medan de bedömer klientens rättsliga situation eller då de försvarar eller företräder klienten i eller i fråga om ett rättsligt förfarande, inklusive rådgivning beträffande inledande eller undvikande av ett rättsligt förfarande, oberoende av om denna information har erhållits före, under eller efter ett sådant förfarande (Artikel 6.3). Medlemsstaterna skall inte heller vara skyldiga att tillämpa förbudet om röjande av att anmälan görs med avseende på de yrken som anges ovan (Artikel 8.2).

När det gäller notarier och oberoende jurister får det gälla notarier och oberoende jurister får medlemsstaterna utse ett självreglerande yrkesorgan till den myndighet till vilken anmälan skall lämnas, och i sådana fall skall medlemsstaterna fastställa lämpliga former för samarbete mellan detta organ och de myndigheter som har ansvar för att bekämpa penningtvätt (Artikel 6.3).

Handlare som köper och säljer varor av högt värde och auktionsfirmor tillhör kretsen anmälningspliktiga när betalning görs kontant och med ett belopp motsvarande 15 000 euro eller mer (Artikel 2a.6).

I fråga om kasinon skall identifieringsplikten gälla samtliga kasinokunder då de köper eller säljer spelmarker till ett värde av 1 000 euro eller mer. Den skyldighet beträffande fastställandet av identitet som föreskrivs i di-

rektivet skall dock anses vara uppfylld av kasinon underkastade statlig tillsyn om dessa registrerar och identifierar sina kunder redan då dessa kommer in i lokalen, oavsett det antal spelmarker som köps (Artikel 3.5 och 3.6). I Finland skall kundens identitet alltid fastställas i samband med kasinoverksamhet. Enligt 11 § lotterilagen (1047/2001) krävs statsrådets tillstånd för kasinoverksamhet. Penningspelstillståndet beviljas som ensamrätt. Enligt 42 § 2 mom. ansvarar inrikesministeriet för den riksomfattande tillsynen över anordnandet av kasinoverksamhet.

För förtydligande av direktivets tillämpningsområde konstateras att direktivets definition av 'finansiellt institut' uttryckligen täcker också verksamheten vid valutaväxlingskontor och kontor för överföring/översändande av pengar, värdepappersföretag och företag för kollektiva investeringar som erbjuder sina andelar eller aktier till försäljning (Artikel 1 B). De sammanlutningar vilkas huvudsakliga affärsverksamhet består i att tillhandahålla valutaväxling har i Finland redan tidigare omfattats av anmälningsplikten, eftersom dessa sammanlutningar ingår i kreditinstitutslagens definition på finansiella institut. I anslutning till preciseringen av direktivets tillämpningsområde skall medlemsstaterna se till att tillsynsorgan som enligt bestämmelse i lag eller annan författning skall övervaka aktiehandeln, valutahandeln och den finansiella derivatmarknaden underrättar de myndigheter som har att bekämpa penningtvätt om dessa tillsynsorgan upptäcker omständigheter som skulle kunna utgöra bevis för penningtvätt (Artikel 10). Finansinspektionen, som i Finland utövar tillsyn över denna marknad, har redan tidigare varit en i 5 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt avsedd tillsynspliktig med skyldighet att informera.

Medlemsstaterna skall under alla omständigheter se till att de institut och personer som omfattas av direktivet vidtar särskilda och lämpliga åtgärder som är nödvändiga för att bemöta den större risk för penningtvätt som uppstår när affärsförbindelser upprättas eller en transaktion inleds med en kund som inte varit fysiskt närvarande för identifikation (distanstransaktioner). Sådana åtgärder skall

säkerställa att kundens identitet fastställs, t.ex. genom krav på ytterligare skriftliga bevis, genom att ytterligare åtgärder vidtas för att kontrollera eller bestyrka de handlingar som tillhandahållits, genom krav på ett bekräftande intyg från ett institut som omfattas av direktivet eller krav på att den första betalningen i transaktionen skall utföras via ett konto som har öppnats i kundens namn hos ett kreditinstitut som omfattas av direktivet. I rutinerna för internkontroll skall särskild hänsyn tas till dessa åtgärder (Artikel 3.11).

Medlemsstaterna skall sätta i kraft de nationella lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet senast den 15 juni 2003.

Direktivet som instrument ingår i gemenskapens övernationella lagstiftning (den s.k. 1:a pelaren). Utgångspunkten är att gemenskapen inte har behörighet att ge straffrättsliga normer, även om gemenskapsrätten indirekt kan påverka den nationella straffrätten. I artikel 14 i penningtvättdirektivet – artikeln har inte ändrats i detta skede – konstateras endast att varje medlemsstat skall vidta de åtgärder som behövs för fullständig tillämpning av alla bestämmelser i direktivet och att medlemsstaterna särskilt skall föreskriva vilka påföljder som skall gälla vid överträdelse av regler som antagits på grund av direktivet. Det beror sålunda på gemenskapsrätten att direktivet inte direkt kan påföra medlemsstaterna skyldighet att bestämma att gärningarna är straffbara.

För genomförandet av de föreslagna direktivändringarna i Finland är det dock ändamålsenligt att såsom hot om påföljd i fråga om brott mot direktivet använda uttryckligen straffrättsliga påföljder. Detta beror i första hand på den finska rättstraditionen, där t.ex. tillämpning av avgifter av förvaltningsmässig karaktär skulle kännas främmande i ett dylikt sammanhang. Vid genomförandet av det gällande penningtvättdirektivet gick man likaså hos oss in för att straffbelägga de i direktivet avsedda gärningarna.

FATF:s rekommendationer mot penningtvätt

I samband med Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) verkar den internationella aktionsgruppen

mot penningtvätt FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering). FATF är en grupp med 29 stater och två internationella organisationer, Europeiska kommissionen och Gulfstaternas samarbetsorganisation, som medlemmar. Finland har varit medlem i FATF sedan år 1991. FATF har antagit 40 rekommendationer mot penningtvätt. Rekommendationerna är inte internationellt bindande för medlemsstaterna, men medlemsstaterna har politiskt förbundit sig att genomföra dem på nationell nivå.

Enligt rekommendation 21 skall de finansiella instituten fästa särskild vikt vid affärsförbindelser och transaktioner med personer, företag och finansiella institut från länder som inte följer rekommendationerna eller som tillämpar dem endast till en del. När transaktioner förefaller att sakna ett tydligt ekonomiskt eller lagligt syfte bör deras bakgrund och syfte så långt som möjligt undersökas och observationerna dokumenteras så att de kan överlämnas till tillsynsmyndigheter, revisorer och förundersökningsmyndigheter.

FATF upprätthåller en lista över s.k. icke-samarbetsvilliga stater och territorier. FATF uppmanar sina medlemsstater att tillämpa rekommendation 21 på de listade staterna och territorierna. Om en stat eller ett territorium som satts upp på listan inte utvecklar sina åtgärder mot penningtvätt kan, på uppmaning av FATF, ytterligare motåtgärder riktas mot staten eller territoriet i fråga. Beträffande uppmaningar om ytterligare motåtgärder bestäms separat för varje enskild stat och enskilt territorium. FATF:s ytterligare motåtgärder omfattar följande komponenter: a) stränga bestämmelser för identifiering av kunder och förbättrad rådgivning, även en för varje land eller territorium specifik finansiell rådgivning, till finansinstituten för identifiering av de faktiska ägarna innan affärsförbindelser inleds med enskilda eller företag från dessa länder eller territorier, b) förbättrade relevanta mekanismer för rapportering eller systematisk rapportering av finansiella transaktioner på grundval av att det är troligare att finansiella transaktioner med sådana länder eller territorier är tvivelaktiga, c) vid bedömning av ansökningar om tillstånd till etablering av dotterföretag, filialer eller representa-

tionskontor till banker skall man beakta att banken i fråga är från ett icke-samarbetsvilligt land eller territorium och d) varning till företag inom den icke-finansiella sektorn för att transaktioner med organisationer som är etablerade i icke-samarbetsvilliga länder eller territorier kan innebära risk för penningtvätt.

Vid Europeiska unionens gemensamma rådsmöte (ekonomiska och finansiella frågor samt rättsliga och inrikes frågor) år 2001 och oktober 2002 har man beslutat att på de icke-samarbetsvilliga staterna tillämpa FATF:s rekommendation 21 mot penningtvätt och att börja tillämpa ytterligare motåtgärder gentemot de icke-samarbetsvilliga stater som inte i tillräckligt hög grad har utvecklat sina system för bekämpning av penningtvätt.

Internationella konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism

Artikel 18.1 punkt b i internationella konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism gäller åtgärder som kräver att finansiella institutioner och andra yrkeskategorier som deltar i finansiella transaktioner använder de mest effektiva medel som står till buds för identifiering av deras återkommande och tillfälliga kunder liksom av kunder i vars intresse konton öppnas och att de särskilt uppmärksammar ovanliga eller misstänkta transaktioner och rapporterar om transaktioner som misstänks härröra från brottsligt verksamhet. I detta syfte skall konventionsstaterna överväga att 1) anta bestämmelser som förbjuder öppnande av konton för innehavare eller förmånstagare som är oidentifierade eller inte kan identifieras, och vidta åtgärder för att trygga att sådana institutioner verifierar vilka som är de verkliga ägarna av sådana transaktioner, 2) vad gäller identifiering av juridiska personer, kräva att de finansiella institutionerna, när så är nödvändigt, vidtar åtgärder för att verifiera kundens rättsliga existens och struktur genom att från offentliga källor, från kunden eller från båda delarna införskaffa bevis om bolagsbildning, innefattande uppgifter om kundens namn, bolagsform, adress, ledningspersonal samt bestämmelser om behörighet att träffa för enheten bindande avtal, 3) anta bestämmelser som

ålägger de finansiella institutionerna att ofördröjligen till de behöriga myndigheterna inrapportera alla komplexa, ovanligt stora transaktioner och ovanliga transaktionsmönster som saknar synligt ekonomiskt eller uppenbart lagligt syfte, utan fruktan för att åta sig straffrättsligt eller civilrättsligt ansvar för överträdelse av någon inskränkning beträffande röjande av information om de rapporterar sina misstankar i god tro, samt 4) kräva att finansiella institutioner under minst fem år behåller alla nödvändiga uppgifter om transaktioner, såväl inom landet som internationellt. Enligt artikel 18.2 punkt a skall konventionsstaterna också överväga åtgärder för övervakning, innefattande exempelvis krav på licensiering, för agenter som ägnar sig åt penningöverföring. Enligt artikel 18.2 punkt b skall konventionsstaterna vidare överväga sådana praktiska åtgärder med hjälp av vilka man kan upptäcka eller övervaka gränsöverskridande överföring av kontanter och överlåtbara instrument. I fråga om dessa åtgärder förutsätts att garantier finns för att trygga en riktig användning av uppgifter. Åtgärderna får inte heller på något sätt hindra kapitalets fria rörlighet.

FATF:s särskilda rekommendationer om åtgärder mot finansiering av terrorism

Av FATF:s särskilda rekommendationer om åtgärder mot finansiering av terrorism gäller rekommendation IV anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner som ansluter sig till terrorism. Om finansiella institut eller andra sådana företag eller enheter som omfattas av skyldigheten att delta i bekämpandet av penningtvätt misstänker eller har motiverad anledning att misstänka att tillgångarna är kopplade till terrorism eller terroråd eller att de används på åtgärd av terroristorganisationer, skall de finansiella instituten m.fl. enligt rekommendationen vara skyldiga att anmäla sina misstankar till behöriga myndigheter.

Rekommendation VI gäller överföring av pengar. Enligt rekommendationen skall varje stat vidta åtgärder för att säkerställa att fysiska och juridiska personer, inklusive agenter som tillhandahåller tjänster som gäller penning- och värdeöverföringar, inklusive inofficiella system för detta, skaffar tillstånd eller

registrerar sig samt att de serviceinrättningar som det här är fråga om iakttar FATF:s samtliga rekommendationer som gäller banker och andra finansiella institut. Varje stat skall säkerställa att fysiska och juridiska personer som producerar dylika tjänster på ett illegalt sätt blir utsatta för administrativa, civilrättsliga eller straffrättsliga påföljder.

De särskilda rekommendationerna skall sättas i kraft på nationell nivå inom juni 2002.

FATF:s särskilda rekommendationer om åtgärder mot finansiering av terrorism baserar sig också på Förenta Nationernas säkerhetsråds resolution 1373 (2001) som gäller de hot terrordåden utgör när det gäller den internationella freden och säkerheten.

Lagstiftningen i utlandet

Sverige

I anslutning till Sveriges tillträde till Förenta nationernas internationella konvention om bekämpande av finansiering av terrorism har lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, m.m. (2002:444) och lagen om ändring i lagen om valutaväxling och betalningsöverföring trätt i kraft i Sverige den 1 juli 2002. Lagarna innebär att tillämpningsområdet för systemet för förhindrande och utredning av penningtvätt utvidgades att gälla också förhindrande och utredning av finansiering av terrorism. Den nya lagen innehåller sådana bestämmelser om företag som avses i lagen om åtgärder mot penningtvätt (1993:768) som gäller bl.a. gransknings- och uppgiftsskyldigheten, förbudet att medverka vid vissa transaktioner, förbudet att röja åtgärder som gäller förhindrande och utredning av penningtvätt, straffpåföljderna för brott mot gransknings- och uppgiftsskyldigheten och mot förbudet att röja åtgärder som gäller förhindrande och utredning av penningtvätt samt registerfrågor. Lagen innehåller också bestämmelser om Finansinspektionens underrättelseskyldighet och lagen och den förordning (Förordning 2002:552 om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall) som givits med stöd av lagen och lagen om åtgärder mot penningtvätt bestäm-

melser om Finansinspektionens rätt att meddela närmare föreskrifter.

Danmark

I Danmark har lagen om ändring av lagen om förebyggande åtgärder mot penningtvätt (lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvaskning af penge 9.6.1993 nr 348) givits den 6 juni 2002 (nr 422). Lagen har till en viss del trätt i kraft den 1 augusti 2002 och till en viss del tidigare.

I och med lagändringen ändrades namnet på lagen från 'lagen om förebyggande åtgärder mot penningtvätt' till 'lagen om förebyggande åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism'. I fråga om definitionen på begreppet terrorism hänvisas till definitionen i strafflagen. De bestämmelser om identifieringsplikt och om finansinspektionens (Finanstilsynets) anmälningsplikt som hänför sig till penningtvätt kompletterades med bestämmelser om finansiering av terrorism. Om man misstänker att en affärstransaktion har eller har haft anknytning till finansiering av terrorism, skall företaget i fråga utreda transaktionen närmare. Ifall misstanken inte kan elimineras, skall statsåklagaren för ekonomiska brott underrättas. En affärstransaktion som gäller kontot eller personen i fråga skall få fullföljas endast med nämnda statsåklagares tillstånd. Polisen kan med stöd av rättegångslagen begära de uppgifter som behövs i ärendet. För brott mot bestämmelsen bestraffas på samma sätt som när det gäller brott mot bestämmelsen om plikten att anmäla misstänkta fall av penningtvätt. Enligt den ändrade lagen är det uttryckligen statsåklagaren för ekonomiska brott, dvs. inte längre polisen, som skall ta emot anmälningar om misstänkta fall av penningtvätt.

Också Danmarks centralbank (Danmarks Nationalbank) omfattas numera av lagens tillämpningsområde till den del som centralbanken har verksamhet motsvarande den som bedrivs vid kreditinstitutet och de finansiella instituten.

Kretsen anmälningspliktiga utvidgades att gälla också advokater, revisorer och skatterådgivare, fastighetsmäklare, försäkringsmäklare, handlare som säljer och förmedlar varor och auktionsförrättare samt personer

och företag som mot betalning bedriver verksamhet motsvarande den som bedrivs av advokater, revisorer, fastighetsmäklare och försäkringsmäklare. Advokaterna tillhör kretsen anmälningsskyldiga när de a) deltar med bistånd eller utförande av transaktioner för sina klienter eller b) på sina klienters vägnar och för deras räkning utför finansiella transaktioner eller transaktioner med fast egendom. De ovan i punkt a avsedda transaktionerna avser köp och försäljning av företag, förvaltning av klientens pengar, värdepapper eller andra tillgångar, öppnande eller förvaltning av bank-, spar- eller värdepapperskonton, organisering av nödvändigt kapital för bildande, drift eller ledning av företag, bildande, drivande eller ledande av trustar, bolag eller liknande strukturer samt annan rådgivning i anslutning till affärsverksamheten. Advokater är inte anmälningsskyldiga när de företräder en klient före, under eller efter ett rättsligt förfarande. Samma undantag gäller revisorer samt advokater, skatterådgivare, fastighetsmäklare, försäkringsmäklare och andra därmed jämförbara personer som bistår en advokat. Medlemmar av Advokatsamfundet kan lämna sina anmälningar till sekretariatet för Advokatsamfundet, som efter en konkret bedömning vidarebefordrar anmälningarna till statsåklagaren för ekonomiska brott.

Handlare som säljer och förmedlar varor och auktionsförrättare omfattas av anmälningsskyldigheten när betalning görs kontant och med ett belopp motsvarande 15 000 euro eller mer.

En del av lagens bestämmelser skall dessutom tillämpas på postföretag som avses i lagen om postverksamhet, den som yrkesmässigt tillhandahåller tjänster för penning- och värdeöverföringar, den som yrkesmässigt driver penningtransportverksamhet samt valutaväxlingskontor.

Kreditinstituten och de finansiella instituten samt de som bedriver försäkringsverksamhet skall registrera sig hos statsåklagaren för ekonomiska brott för att kunna driva verksamhet för överföring av pengar och andra värden. Detta skall inte gälla verksamhet under tillsyn av Finanstillsynet. Den bilaga som hör till lagen och som gäller kreditinstitutens och de finansiella institutens funktioner har kompletterats med placeringsfon-

der (fondbolag och förvaringsinstitut).

Betalningsförmedling som företas utan personlig kontakt mellan avsändaren och betalningsförmedlaren eller som företas av en betalningsförmedlare som inte samtidigt är kontoförande institut för avsändaren skall i samtliga förmedlingsskeden vara försedd med upplysningar om avsändaren. Betalningsförmedlaren är ansvarig för att upplysningarna om avsändaren är tillräckliga och ändamålsenliga. Kravet gällande avsändaridentifikation gäller inte clearing- och avvecklingssystem som genomför betalningar mellan finansiella institut och kreditinstitut samt inte heller system för avveckling av värdepapper.

Enligt lagen skall finansinspektionen med anledning av FATF:s uppmaningar ha möjlighet att utfärda närmare föreskrifter om systematisk anmälningsskyldighet gällande finansiella transaktioner med icke-samarbetsvilliga stater i anslutning till bekämpande av penningtvätt eller finansiering av terrorism. I detta sammanhang kan föreskrivas att anmälningsskyldigheten skall fullföljas systematiskt och utan att det föreligger misstanke.

Kreditinstituten och andra institut som inom ramen för sin verksamhet deltar i hanteringen och leveransen av sedlar och mynt, inklusive de institut vilkas verksamhet består i att växla sedlar och mynt till olika valutor, skall enligt lagen vara skyldiga att ta ur omlopp de sedlar och mynt som instituten vet eller har motiverad anledning att tro att är förfalskade. Sådana sedlar och mynt skall omedelbart överlämnas till polisen. Brott mot denna skyldighet är straffbart.

1.3. Bedömning av nuläget

I Finland har det nationella systemet för förhindrande och utredning av penningtvätt visat sig i stort sett fungerande. Det aktuella behovet av ändringar beror därför på de internationella aktionerna för bekämpande av penningtvätt och terrorism. Föreliggande proposition syftar till att svara mot uttryckligen de internationella behoven av lagändringar. Samtidigt föreslås vissa sådana preciseringar i lagen som beror på de nationella behoven, bl.a. ändringar i den övriga lagstiftningen.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Mål och medel

Syftet med denna proposition är att effektivisera bekämpandet av penningtvätt genom en utvidgning av kretsen anmälningspliktiga och genom att med avseende på vissa risksituationer införa bestämmelser om effektiviserad identifieringsplikt, omsorgsplikt och anmälningsplikt.

Ett annat viktigt mål är att effektivisera bekämpandet av finansiering av terrorism. Det föreslås därför att tillämpningsområdet för det system som gäller förhindrande och utredning av penningtvätt utvidgas att omfatta inte bara förhindrande och utredning av egentlig penningtvätt, utan också förhindrande och utredning av finansiering av terrorism.

2.2. De viktigaste förslagen

Finansieringen av en viss typ av brott har särskilt straffbelagts när det gäller terrorism och narkotikabrott. Finansiering av terrorism har med stöd av 34 kap. 9 b § strafflagen varit straffbart sedan den 28 juli 2002. Finansiering av narkotikabrott har med stöd av 50 kap. 4 § 2 punkten strafflagen varit straffbart som främjande av narkotikabrott sedan år 1994.

Bekämpande av terrorism. För en effektivisering av bekämpandet av terrorism föreslås att tillämpningsområdet för det system som gäller förhindrande och utredning av penningtvätt utvidgas att omfatta inte bara förhindrande och utredning av egentlig penningtvätt, utan också förhindrande och utredning av finansiering av terrorism.

Den föreslagna ändringen gällande finansiering av terrorism är en följd av förpliktelserna enligt internationella konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism och FATF:s särskilda rekommendationer mot finansiering av terrorism. FATF:s särskilda rekommendationer om åtgärder mot finansiering av terrorism baserar sig också på Förenta Nationernas säkerhetsråds resolution 1373 (2001) som gäller de hot terrordåden utgör när det gäller den internationella freden och

säkerheten. I det ovan nämnda brottsrekvisitet gällande finansiering av terrorism anges att terrorism inbegriper följande handlingar: tagande av gisslan, sabotage, trafiksabotage, grovt sabotage, kapning av fartyg, förberedelse till allmänfarliga brott, kärnladdningsbrott, äventyrande av andras hälsa, grovt äventyrande av andras hälsa, olovlig användning av kärnenergi, brott mot stadgandena i kärnenergilagen eller en annan straffbar gärning som riktar sig mot ett kärnämne eller som utförs med hjälp av ett kärnämne, när de skall anses som sådana brott som avses i konventionen om fysiskt skydd av kärnämne (FördrS 72/1989), eller mord, dråp, dråp under förmildrande omständigheter, grov misshandel, frihetsberövande, grovt frihetsberövande, människorov, tagande av gisslan eller grovt brott mot offentlig frid eller hot om dem, när gärningen riktar sig mot en person som avses i konventionen om förebyggande och bestraffning av brott mot personer, som åtnjuter internationellt skydd, bland dem diplomatiska representanter (FördrS 63/1978). Som terrorism betraktas också mord, dråp, dråp under förmildrande omständigheter, grov misshandel, äventyrande av andras hälsa eller grovt äventyrande av andras hälsa, när syftet är att framkalla rädsla hos en befolkning eller tvinga regeringen i en stat eller en internationell organisation att vidta en viss åtgärd eller avstå från att vidta en viss åtgärd. För finansiering av terrorism skall den bestraffas som direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in tillgångar för att finansiera brott av ovan nämnt slag eller som har vetenskap om att tillgångarna skall användas till att finansiera sådana brott.

Det är ändamålsenligt att systemet för bekämpande av finansiering av terrorism inrättas på basis av det färdiga och etablerade systemet för bekämpande av penningtvätt. För de anmälningspliktiga träder de osedvanliga eller tvivelaktiga affärstransaktionerna i allmänhet inte fram i anslutning till någon viss brottsrubricering, utan transaktionerna framstår som allmänt osedvanliga eller tvivelaktiga. Det föreslås att den övergripande benämningen för bekämpningssystemet alltså skall vara 'förhindrande och utredning av penningtvätt', eftersom bekämpandet av finansiering av terrorism i praktiken antagligen

kommer att utgöra en mindre andel av de totala insatserna.

Systemet för bekämpande av penningtvätt. För att systemet för bekämpande av penningtvätt skall fungera bra är det ändamålsenligt att försöka bibehålla systemet så enhetligt som möjligt. Detta gör systemet mera åskådligt ur de anmälningsskyldigas synvinkel och främjar möjligheterna att bemöta de anmälningsskyldiga likvärdigt och på ett sätt som inte leder till snedvidandet av konkurrens. Det är därför viktigt att bl.a. förbrotten till penningtvätt, innehållet i identifieringsplikten och förbudet att röja att anmälan görs definieras på samma sätt för alla anmälningsskyldigas del, om det inte finns särskild anledning att avvika från detta.

För att systemet för bekämpande av penningtvätt skall fungera bra är det likaså ändamålsenligt att man försöker anpassa de internationella förpliktelserna till de nationella författningarna på ett sätt som är förankrat i de nationellt etablerade begreppen och institutionerna. Också detta bidrar till att göra systemet åskådligt. Anpassningen till nationellt etablerade begrepp och institutioner är speciellt angelägen inom sektorer av det slag som bekämpandet av penningtvätt företräder, eftersom internationella förpliktelser som hänför sig till en och samma nationella författning härstammar från internationella författningar och konventioner av vitt skilda slag.

Det är ändamålsenligt att försöka se till att systemet för bekämpande av penningtvätt och, i anslutning därtill, centralen för utredning av penningtvätt koncentrerar sig på att bekämpa penningtvätt och finansiering av vissa brott. Det är inte ändamålsenligt att foga den allmänna regleringen av vissa näringssektorer till den reglering som gäller systemet för bekämpande av penningtvätt. I fråga om t.ex. den reglering som gäller kraven på tillstånd eller anmälan inom vissa näringssektorer eller som gäller följderna av verksamhet som bedrivits utan tillstånd eller anmälan samt i fråga om reglering som gäller behandlingen av kunduppgifter är tyngdpunkten förlagd till frågor kring den allmänna verksamheten inom näringssektorerna, under det att aspekten på bekämpandet av penningtvätt utgör bara en av de faktorer som måste beaktas. Om det sålunda anses att be-

handlingen av t.ex. kreditinstitutens kunduppgifter kräver reglering som kompletterar den allmänna personuppgiftslagstiftningen, är lagstiftningen om kreditinstitut den ändamålsenliga platsen för denna reglering. Det är inte ändamålsenligt att påföra centralen för utredning av penningtvätt andra uppgifter än de som direkt ansluter sig till bekämpandet av penningtvätt och av finansieringen av vissa typer av brott. Mot bakgrunden av den roll som centralen för utredning av penningtvätt har skulle det inte passa att utredningscentralen skulle fungera som en allmän tillstånds- eller anmälningsmyndighet för en viss näringssektor och att centralen skulle handha den generella övervakningen av näringssektorn i fråga. Relationen mellan utredningscentralen och de anmälningsskyldiga bygger nämligen i princip på ett samarbete i syfte att bekämpa penningtvätt och finansiering av vissa brott, inte på en övervakningsrelation mellan den som utövar tillsyn och tillsynsobjektet.

Kretsen anmälningspliktiga. Det föreslås att kretsen anmälningspliktiga utvidgas att omfatta också revisorer, bokförare, handlare som säljer och förmedlar varor av högt värde, auktionsförrättare, personer som biträder i rättsliga angelägenheter med undantag av rättegångsbiträden och rättegångsombud samt de som bedriver annan betalningsrörelse än generell betalningsförmedling. Det kan vara fråga om bedrivande av betalningsrörelse i exempelvis sådana fall där en person förmedlar andra personers betalningar till utlandet och eventuellt då använder sig av inofficiella betalningsförmedlingssystem. Den som bedriver dylik betalningsrörelse skall i fråga om sin verksamhet lämna en anmälan till länsstyrelsen i Södra Finlands län, som föreslås fungera som central förvaltningsmyndighet i dessa frågor. Lagändringen beror på förpliktelserna enligt ändringen av penningtvättdirektivet och på förpliktelserna enligt FATF:s särskilda rekommendationer mot finansiering av terrorism.

Effektiverade plikter. Det föreslås att i lagen tas in uttryckliga bestämmelser om effektiverad identifieringsplikt, omsorgsplikt och anmälningsplikt. Enligt förslaget skall de effektiverade förpliktelserna tillämpas på sådana affärstransaktioner som har anknytning

till en stat vars system för förhindrande och utredning av penningtvätt inte uppfyller internationella krav. Beträffande frågan om vilka staters system för förhindrande och utredning av penningtvätt som inte anses uppfylla de internationella kraven skall enligt förslaget föreskrivas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av inrikesministeriet skall enligt förslaget utfärdas närmare bestämmelser om förfaranden av teknisk natur när det gäller uppfyllandet av de effektiverade förpliktelserna. Den föreslagna ändringen beror på den förpliktelse i FATF:s rekommendationer mot penningtvätt som också har godkänts vid Europeiska unionens gemensamma rådsmöten (ekonomiska och finansiella frågor samt rättsliga och inrikes frågor) år 2001 och oktober 2002.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Propositionens statsekonomiska verkningar hänför sig till de nedan beskrivna verkningarna i fråga om organisation och personal. Propositionens verkningar för näringslivet hänför sig till de verkningar för företagen som beskrivs nedan. En effektiverad bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism är ägnad att öka de medel som skall återbäras till målsägandena med anledning av brott och likaså de tillgångar som skall förklarar förverkade till staten.

3.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Om systemet för förhindrande och utredning av penningtvätt utvidgas att utöver förhindrande och utredning av egentlig penningtvätt gälla också förhindrande och utredning av finansiering av terrorism samt om kretsen anmälningsskyldiga utvidgas, innebär detta att antalet anmälningar till centralen för utredning av penningtvätt ökar. Enligt vad som bedöms kommer utvidgningen av kretsen anmälningsskyldiga inte att leda till någon betydande ökning av antalet anmälningar. De anmälningar som vissa nya anmälningsskyldiga kommer att göra kan dock, mot bak-

grunden av de anmälningsskyldigas uppgiftsområde, vara grundliga och de kan därför kräva en mängd åtgärder från utredningscentralens sida. Om systemet för förhindrande och utredning av penningtvätt utvidgas att utöver förhindrande och utredning av egentlig penningtvätt gälla också förhindrande och utredning av finansiering av terrorism, är det svårt att förutse i vilken utsträckning anmälningarna kommer att öka. Det kan konstateras att utredningscentralen efter terrordåden i USA september 2001 mottog hundratals anmälningar som hänförde sig till misstänkta fall av finansiering av terrorism. Breddningen av kretsen anmälningsskyldiga leder dessutom till att myndigheterna skall utfärda anvisningar och arrangera utbildning samt, i allt högre grad, delta i det nationella och internationella myndighetssamarbetet. Sammantaget bedöms att de föreslagna ändringarna ökar utredningscentralens arbetsmängd med några årsverken.

3.3. Verkningar för medborgarna

Om systemet för förhindrande och utredning av penningtvätt utvidgas att utöver förhindrande och utredning av egentlig penningtvätt gälla också förhindrande och utredning av finansiering av terrorism samt om kretsen anmälningsskyldiga utvidgas, innebär detta att myndigheterna i något större utsträckning än förut kommer att ingripa i skyddet av privatliv och egendom när det gäller personer med anknytning till osedvanliga eller tvivelaktiga affärstransaktioner.

Förslaget innebär vidare att också de som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet biträder i rättsliga angelägenheter blir anmälningsskyldiga. Förslaget innebär dock inte att myndigheterna kan befatta sig med den speciella förtroendefullhet som råder mellan ett rättegångsbiträde eller rättegångsombud och dennas huvudman.

En effektiverad bekämpning av penningtvätt är ägnad att öka de medel som skall återbäras till målsägandena med anledning av brott.

3.4. Verknningar för företagen

Om systemet för förhindrande och utredning av penningtvätt utvidgas att utöver förhindrande och utredning av egentlig penningtvätt gälla också förhindrande och utredning av finansiering av terrorism innebär detta att de nuvarande anmälningsskyldigas uppgifter kan öka i någon mån. I praktiken antas ökningen i fråga om arbetsuppgifterna dock inte bli betydande, eftersom bakgrunden till en affärstransaktion, som för den anmälningsskyldiga ter sig osedvanlig eller tvivelaktig och som han eller hon därför misstänker att ansluter sig till penningtvätt, kan redan nu i realiteten gälla finansiering av terrorism och inte penningtvätt.

Om kretsen anmälningsskyldiga utvidgas innebär detta att de nya anmälningsskyldiga får nya uppgifter som hänför sig till identifieringsskyldigheten, omsorgsskyldigheten och anmälningsskyldigheten. Antalet anmälningar som hänför sig till de nya anmälningsskyldiga antas dock bli lågt.

Om systemet för förhindrande och utredning av penningtvätt och kretsen anmälningsskyldiga utvidgas behöver både de nuvarande och de nya anmälningsskyldiga anvisningar och utbildning. Uppgörandet av anvisningar och tillhandahållandet av utbildning kommer att ske delvis i samarbete med myndigheterna, men uppgörandet av interna anvisningar för företagen och företagens medverkan i utbildningen tar i varje fall arbetstid i anspråk. De anmälningsskyldiga kan bli tvungna att beakta anmälningssystemet när de skapar eller förnyar sina kundsystem och andra liknande datasystem.

4. Beredningen av propositionen

4.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial

Propositionen har beretts i en arbetsgrupp bestående av företrädare för inrikesministeriets polisavdelning och centralkriminalpolisens central för utredning av penningtvätt.

I det inledande skedet av beredningen anordnades diskussionsmöten till vilka inbjöds företrädare för 14 organisationer och företag

som representerade de föreslagna nya anmälningsskyldiga samt företrädare för de myndigheter som hänförde sig till de nya anmälningsskyldiga. I mötena deltog företrädare från sex organisationer. De flesta närvarande ansåg att de instanser som de företrädde inte bör påföras en aktiv roll vid avslöjandet av penningtvätt, utan att anmälningsskyldigheten skall hänföra sig till den information som instanserna i fråga får tillgång till i samband med skötseln av sina gängse uppgifter. Många av dem som uttalade sig vid mötena uttryckte också sin oro över det skadeståndsansvar som eventuellt kan bli en följd av uppfyllandet av anmälningsskyldigheten.

4.2. Remissutlåtanden

Utkastet till proposition sändes på remiss till 33 instanser. Följande instanser lämnade in utlåtanden: Autoalan Keskusliitto ry, GRM-revisorer rf, handels- och industriministeriet, Centralhandelskammaren, centralkriminalpolisen, KHT-yhdistys — Föreningen CGR ry, Konkurrenssverket, Bokföringsbyråernas förbund, Lähivakuutus-ryhmän Keskusliitto ry, justitieministeriet, Penningautomatföreningen, Finansinspektionen, staben vid gränsbevakningsväsendet, social- och hälsovårdsministeriet, skyddspolisen, Finlands Advokatförbund, Förbundet för Juridiska Byråer i Finland rf, Finlands Rätts-hjälpsjurister rf, Finlands Bank, Bankföreningen i Finland, Finska Försäkringsbolagens Centralförbund, Företagarna i Finland rf, Dataombudsmannens byrå, Tullstyrelsen, finansministeriet, Oy Veikkaus Ab, Skattestyrelsen och miljöministeriet. Synpunkterna i utlåtandena har i mån av möjlighet beaktats i den fortsatta beredningen.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

5.1. Samband med andra propositioner

Till riksdagen har avlåtits en proposition med förslag till lagar om ändring av kreditinstitutslagen och vissa lagar som har samband med den (RP 33/2002 rd). I propositionen fö-

reslås bl.a. bestämmelser om sådan begränsad kreditinstitutsverksamhet som ett aktiebolag eller andelslag får bedriva utan koncession. En anmälan om verksamheten skall dock göras till Finansinspektionen. Med begränsad kreditinstitutsverksamhet avses tillhandahållande av sådan finansiering med vilken syftet är att bevilja betalningstid vid köp av varor eller tjänster som säljs av ett företag som hör till samma företagsgrupp som aktiebolaget eller andelslaget, mottagande av återbetalbara medel från allmänheten på sådana kundkonton vars medel kan användas enbart till betalning av varor eller tjänster som säljs av ett företag som hör till samma företagsgrupp som aktiebolaget eller andelslaget samt vars medel kan tas ut kontant, och utgivning av sådana elektroniska pengar som enbart företag som hör till samma företagsgrupp som aktiebolaget eller andelslaget godkänner som betalning. Den bestämmelse som i föreliggande proposition föreslås i 3 § 1 mom. 5 punkten lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt och som gäller en utvidgning av kretsen anmälningspliktiga till att omfatta aktiebolag och andelslag som bedriver begränsad kreditinstitutsverksamhet har formulerats på grundval av ovan nämnda proposition. Föreliggande regeringsproposition kompletterar sålunda till ovan nämnda del ovan nämnda regeringsproposition.

Till riksdagen har avlåtits en proposition med förslag till ändring av vissa av strafflagens bestämmelser om ekonomiska brott och av vissa lagar som har samband med dem (RP 53/2002 rd). I propositionen föreslås bl.a. att straffbestämmelsen om penningtvätt, som för närvarande är en gärningsform under häleribrott, flyttas under en självständig brottsrubricering i strafflagen, att brottsrubriceringarna grov penningtvätt, stämpling till grov penningtvätt, penningtvätt av oaktsamhet och penningtvättsförseelse tas in i strafflagen och att straffbestämmelsen om anmälningsförseelse som gäller penningtvätt, som för närvarande är en gärningsform under häleribrott, flyttas under en självständig

brottsrubricering i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt. Föreliggande proposition har sammanställts utifrån de nuvarande bestämmelserna i strafflagen. Ifall ändringarna i bestämmelserna om ekonomiska brott godkänns, föreslås att ändringar motsvarande de nu föreslagna ändringarna görs i den 16 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt som föreslås bli ändrad i samband med att bestämmelserna om ekonomiska brott ändras och i den 16 a § som i samma sammanhang föreslås bli fogad till lagen i fråga. Dessutom borde hänvisningen i definitionsbestämmelsen i 2 § 1 punkten lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt ändras.

Till riksdagen har avlåtits en proposition med förslag till lag om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet samt till vissa lagar som har samband med den (RP 93/2002 rd). I propositionen föreslås att den nuvarande lagen om polisens personregister ersätts med en ny lag, lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet. Föreliggande proposition baserar sig på de gällande bestämmelserna i lagen om polisens personregister. Ifall den föreslagna lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet blir antagen, föreslås att de ändringar som föreslås i 13 § 2 mom. lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt ses över i enlighet med den nya lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet.

5.2. Samband med internationella fördrag

Internationella konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism, penningtvättdirektivet och ändringen av det samt FATF:s rekommendationer mot penningtvätt och dess särskilda rekommendationer mot finansiering av terrorism har till de delar som hänförs sig till föreliggande proposition behandlats ovan i punkten internationella förpliktelser.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt

1 §. *Lagens syfte och tillämpningsområde.*
 1 mom. Det föreslås att lagens syfte och tillämpningsområde utvidgas för uppfyllande av förpliktelseerna enligt internationella konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism och FATF:s särskilda rekommendationer mot finansiering av terrorism. Avsikten är att systemet skall omfatta inte bara förhindrande och utredning av egentlig penningtvätt, utan också förhindrande och utredning av finansiering av terrorism. Finansiering av terrorism har med stöd av 34 kap. 9 b § strafflagen varit straffbelagt sedan den 28 juli 2002.

2 mom. Enligt förslaget skall vad som i lagen bestäms om förhindrande och utredning av penningtvätt tillämpas också på förhindrande och utredning av finansiering av terrorism. Eftersom bekämpandet av finansiering av terrorism antagligen kommer att utgöra en mindre andel av de totala insatserna kommer den allmänna benämningen för bekämpningssystemet alltjämt att vara 'förhindrande och utredning av penningtvätt'. Centralen för utredning av penningtvätt skall med anledning av det ovan nämnda ha samma befogenheter när det gäller förhindrande och utredning av finansiering av terrorism som när det gäller förhindrande och utredning av penningtvätt. Detta skall gälla bl.a. erhållande, förvaring, användning och utlämnande av uppgifter. Vad gäller utbyte av information kan det bli fråga om dylikt utbyte med t.ex. skyddspolisen. Centralen för utredning av penningtvätt, som hör till polisen, kan givetvis på basis av uppgifter som den erhållit inleda också förundersökning av ett brott, om den tröskel för förundersökning som anges i 2 § 1 mom. förundersökningslagen överskrids. På erhållande, förvaring, användning och utlämnande av uppgifter som hänför sig till sådan förundersökning tillämpas de allmänna bestämmelserna om förundersök-

ningsuppgifter.

Såsom av det nedan anförda framgår föreslås att begreppet 'tvelaktig affärstransaktion' utvidgas att i 5 § 2 mom., 6 § 1 mom., 10 § 1 mom. och 11 § 1 mom. täcka inte bara affärstransaktioner i fråga om vilka de använda medlen eller den använda egendomen kan tänkas ha olagligt ursprung, utan också transaktioner som kan misstänkas hänföra sig till finansiering av terrorism. Den utvidgade definition av begreppet 'tvelaktig affärstransaktion' som sålunda nu föreslås, används i 11 § 3 mom. som gäller förordnande att avstå från att utföra en affärstransaktion, i hänvisningsbestämmelsen i 13 § 2 mom. som gäller behandling av uppgifter och i 15 § 1 mom. som gäller skadeståndsansvar.

3 §. *Anmälningsspliktiga. 1 mom. 5 punkten.*
 Det har föreslagits att till kreditinstitutslagen skall fogas bestämmelser om begränsad kreditinstitutsverksamhet. Med begränsad kreditinstitutsverksamhet avses tillhandahållande av sådan finansiering med vilken syftet är att bevilja betalningstid vid köp av varor eller tjänster som säljs av ett företag som hör till samma företagsgrupp som aktiebolaget eller andelslaget, mottagande av återbetalbara medel från allmänheten på sådana kundkonton vars medel kan användas enbart till betalning av varor eller tjänster som säljs av ett företag som hör till samma företagsgrupp som aktiebolaget eller andelslaget samt vars medel kan tas ut kontant, och utgivning av sådana elektroniska pengar som enbart företag som hör till samma företagsgrupp som aktiebolaget eller andelslaget godkänner som betalning (RP 33/2002 rd). Eftersom penningtvätt kan bedrivas också med utnyttjande av begränsad kreditinstitutsverksamhet, föreslås i denna proposition att aktiebolag och andelslag som bedriver begränsad kreditinstitutsverksamhet skall fogas till förteckningen över anmälningsspliktiga. Samtidigt föreslås att andelslag som bedriver sparkasseverksamhet stryks i förteckningen. Sparkasseverksamheten ingår i den begränsade kreditinstitutsverksamheten.

1 mom. 11 punkten. Eftersom penningtvätt kan bedrivas också med utnyttjande av hyres-

förmedling av bostadslokaler, föreslås att den anmälningsskyldighet som gäller rörelser för förmedling av hyreslokaler inte skall vara begränsad till enbart förmedling av affärslokaler.

I punkten föreslås dessutom en teknisk ändring till följd av de nya punkter 13—18 som fogas till momentet.

1 mom. 12 punkten. I punkten föreslås en teknisk ändring till följd av de nya punkter 13—18 som fogas till momentet.

1 mom. 13 punkten. I RP 33/2002 rd föreslås att de definitioner som sammanhänger med begreppet kreditinstitutsverksamhet förändras. Generell betalningsförmedling avses vara ett av de centrala elementen i kreditinstitutsverksamheten. Med generell betalningsförmedling skulle avses i kreditinstitutslagen utförande av betalningsuppdrag med medel som på förhand tagits emot från kunden. Den generella betalningsförmedlingen förutsätter i praktiken att kunden har ett s.k. avistakonto från vilket betalningar enligt betalningsuppdraget debiteras och till vilket inkommande betalningar kan tas emot.

För uppfyllande av förpliktelserna enligt FATF:s särskilda rekommendationer mot finansiering av terrorism föreslås att kretsen anmälningsskyldiga utvidgas att gälla också den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet bedriver annan betalningsrörelse än sådan generell betalningsförmedling som avses i kreditinstitutslagen. I punkten avsedd betalningsrörelse kan bestå av t.ex. verksamhet liknande kurirverksamhet, där företaget ingår ett separat avtal med kunden beträffande skötseln av varje enskilt uppdrag och där företaget av kunden tar emot de separata medel som behövs för skötseln av varje enskilt uppdrag. Det kan vara fråga om bedrivande av betalningsrörelse också i t.ex. sådana situationer, där en person förmedlar andra persons betalningar till utlandet och därvid eventuellt använder sig av inofficiella system för betalningsförmedlingen. Kravet gällande verksamhetens bedrivande i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet innebär att anmälningsskyldigheten inte omfattar dem som sporadiskt erbjuder nämnda tjänster. I praktiken skulle anmälningsskyldigheten sålunda ansluta sig till sådant bedrivande av betalningsrörelse som utgör en väsentlig del av en fysisk el-

ler juridisk persons förvärvsverksamhet. Punkten avses inte gälla kreditinstitut och finansiella institut som är anmälningsskyldiga med stöd av 1 punkten.

1 mom. 14—18 punkten. För uppfyllande av förpliktelsen i ändringen av penningtvättdirektivet föreslås att kretsen anmälningsskyldiga utvidgas att omfatta också den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet sköter uppgifter som avses i 1 § 1 mom. revisionslagen (936/1994), den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet sköter bokföringsuppgifter enligt uppdrag, den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet säljer eller förmedlar ädelstens- eller ädelmetallprodukter, konstföremål eller transportmedel, den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet förrättar auktioner, samt den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet biträder i rättsliga angelägenheter. Avsikten med förslaget är att på basis av nationellt etablerade begrepp och institutioner täcka de nya anmälningsskyldiga som nämns i ändringen av penningtvättdirektivet. Det bör observeras att vissa av de yrkeskategorier som nämns i direktivändringen inte anges i Finland som separata kategorier och att Finland i fråga om vissa yrkeskategorier inte har samma utbildnings- och organiseringskrav som finns i en del andra EU-medlemsstater.

Genom att utöka kretsen anmälningsskyldiga med den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet sköter uppgifter som avses i 1 § 1 mom. revisionslagen och den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet sköter bokföringsuppgifter enligt uppdrag avser man att täcka de revisorer, externa bokförare och skatterådgivare som utövar yrkesmässig verksamhet och som tagits in i ändringen av penningtvättdirektivet. I Finland finns inte skatterådgivare som en särskild yrkeskategori, men t.ex. vissa revisionsammanslutningar har anställda som är specialiserade på uppgifter av detta slag. Det har ansetts ändamålsenligt att i fråga om revisorer och bokförare begränsa anmälningsskyldigheten också på nationell nivå till endast de personer som sköter uppgifterna i fråga i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet. De lekmannarevisorer och –bokförare som finns i t.ex. bostadsaktiebolag och små

föreningar avses, i likhet med andra personer som sporadiskt sköter revisions- och bokföringsuppgifter, sålunda inte omfattas av kretsen anmälningsskyldiga. Det har inte ansetts ändamålsenligt att utsträcka revisorernas anmälningsskyldighet till revisionen inom den offentliga förvaltningen och offentliga ekonomin, eftersom det kan anses att de övriga tillsynssystemen inom nämnda sektorer är tillräckliga när det gäller bekämpandet av penningtvätt. De personer som i egenskap av anställda hos ett bokföringsskyldigt företag sköter bokföringsuppgifter skall till följd av kravet på ett uppdragsförhållande inte omfattas av anmälningsskyldigheten.

Genom att foga dem som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet säljer eller förmedlar ädelstens- eller ädelmetallprodukter, konstföremål eller transportmedel och dem som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet förrättar auktioner till förteckningen över anmälningsskyldiga avser man att täcka in i ändringen av penningtvättdirektivet tagna yrkesmässiga handlare som säljer och förmedlar varor av högt värde, såsom ädelstenar, ädelmetaller och konstföremål, och auktionsförrättare. Eftersom transportmedlen i praktiken ofta representerar varor av högt värde, föreslås att man på nationell nivå uttryckligen nämner också dem som säljer eller förmedlar transportmedel. Med transportmedel avses i denna proposition såväl fordon för landtrafik som sjö- och luftfarkoster. Varken de som sporadiskt säljer eller förmedlar värdeföremål eller de som sporadiskt förrättar auktioner kommer att omfattas av anmälningsskyldigheten. De frivilliga auktionerna reglerades tidigare genom förordningen angående frivilliga auktioner (16/1898) och genom kungörelsen innefattande närmare föreskrifter angående utövande av auktionsförrättaryrke i stad (16/1898). Dessa författningar har senare upphävts. De villkor som anges i ändringen av direktivet och som gäller kontant betalning med ett belopp motsvarande minst 15 000 euro kommer, enligt förslaget, inte på nationell nivå att vara en förutsättning för att de som säljer och förmedlar värdeföremål och de som förrättar auktioner skall omfattas av anmälningsskyldigheten. Det bör dock observeras att, även om de som köper och förmedlar värdeföremål och de som förrättar auktioner

på nationell nivå alltid skulle omfattas av anmälningsskyldigheten, så skall dessa också omfattas av den allmänna begränsningen för identifieringsskyldigheten, enligt vilken den identifieringsskyldigheten som föregår anmälningsskyldigheten hänförs sig endast till tvivelaktiga affärstransaktioner, regelbundna kunder och affärstransaktioner som uppgår till minst 15 000 euro.

Genom att de som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet biträder i rättsliga angelägenheter föreslås bli fogade till förteckningen över anmälningsskyldiga täcker man de notarier och andra oberoende jurister som nämns i ändringen av direktivet. I Finland utgör notarierna inte en särskild yrkeskategori. I fråga om dem som biträder i rättsliga angelägenheter är avsikten inte att koppla anmälningsskyldigheten till juristutbildningen eller medlemskap i juristorganisationerna. De som sporadiskt biträder i rättsliga angelägenheter skall inte tillhöra kretsen anmälningsskyldiga. Genom att i fråga om dem som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet biträder i rättsliga angelägenheter koppla anmälningsskyldigheten till verksamhet där den biträdande personen i klientens namn deltar i planeringen eller genomförandet av vissa uppräknade affärstransaktioner och där den biträdande personen i en klients namn och för dennes räkning handlar vid finansiella transaktioner eller transaktioner med fast egendom täcker man motsvarande förutsättning som tagits in i ändringen av direktivet (2 mom.). Såsom handlande vid finansiella transaktioner eller transaktioner med fast egendom skall här också betraktas medverkan i handel med aktier i fastigheter och bostadsaktiebolag.

För tryggandet av den speciellt förtroendefulla relation som råder mellan rättegångsbiträdet eller rättegångsombudet och dennes huvudman föreslås att man i fråga om dem som biträder i rättsliga angelägenheter lämnar skötseln av uppdrag som utförs av rättegångsbiträden och rättegångsombud utanför anmälningsskyldigheten. Till dessa uppdrag hänförs, utöver egentliga uppdrag i anslutning till en rättegång, också bedömning av en klients rättsliga ställning samt juridisk rådgivning beträffande inledande eller undvikande av ett rättsligt förfarande. Härigenom täcker

man motsvarande begränsning som införts i ändringen av penningtvättdirektivet. Trots att man i lagen använder den allmänna formuleringen 'uppdrag som utförs av rättegångsbiträden och rättegångsombud' behöver den juridiska rådgivningen gällande klientens rättsliga ställning inte hänföra sig till en rättegång, utan det kan lika väl vara fråga om bedömning av lagligheten i en affärstransaktion som kunden redan har gjort eller planerar att göra. Om den som biträder i juridiska ärenden däremot ger en klient rådet att genomföra en affärstransaktion som är att betrakta såsom penningtvätt, blir den biträdande personen själv delaktig i penningtvättsbrottet. Den skötsel av ansökningsärenden som i anslutning till de uppräknade affärstransaktionerna och transaktionerna med fast egendom sker i domstolar och andra ärenden som i anslutning till dem sker hos myndigheter skall enligt förslaget inte betraktas som sådana av rättegångsbiträden och rättegångsombud utförda uppdrag som omfattas av begränsningen. Det har, med tanke på säkerställandet av ett fungerande system för förhindrande och utredning av penningtvätt, ansetts ändamålsenligt att den begränsning som hänför sig till skötseln av uppdrag som utförs av rättegångsbiträden och rättegångsombud hålls så snäv som den rimligen kan vara med tanke på att rättsskyddssystemet skall fungera och att, med anknytning därtill, rättegångsbiträdet eller rättegångsombudet och dennas huvudman skall kunna upprätthålla en förtroendefull relation. Av den anledningen avses begränsningen på nationell nivå inte gälla revisorer och bokförare. Omfattningen av begränsningen avses motsvara bestämmelsen i 17 kap. 23 § 1 mom. 4 punkten rättegångsbalken, som anger i vilken omfattning vittnesmål inte får krävas av ombud och rättegångsbiträden.

I fråga om dem som biträder i rättsliga angelägenheter, revisorer och bokförare införs inte heller på nationell nivå något undantag vad gäller förbudet att röja att anmälan görs. Beträffande dem som biträder i rättsliga angelägenheter utses inte på nationell nivå något självreglerande yrkesorgan till den myndighet till vilken anmälan skall lämnas. Det har inte ansetts finnas tillräckligt tungt vägande orsaker för denna typ av avvikelser

från de normala reglerna eller den normala organisationen, eftersom avvikelser kan äventyra ett fungerande system för förhindrande och utredning av penningtvätt.

Avsikten är att de nya kategorier anmälningspliktiga som föreslås inte heller skall ha en aktiv roll när det gäller att röja penningtvätt, utan att anmälningsplikten i princip skall vara kopplad till den information som personerna i fråga får i samband med skötseln av sina gängse uppgifter. I fråga om t.ex. revisorer skall dock den omsorgsplikt som hänför sig till bekämpandet av penningtvätt utforma förfarandet i enlighet med god revisionsd. Enligt 15 § 1 mom. lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt kan en anmälningspliktig bli påförd skadeståndsansvar med anledning av uppfyllandet av anmälningsplikten endast om han eller hon inte har iakttagit sådan varsamhet som skäliga kan krävas av honom eller henne med beaktande av förhållandena.

5 §. *Myndigheters och andra tillsynspliktigas tillsyns- och anmälningsplikt. 2 mom.* Till följd av att lagens syfte och tillämpningsområde föreslås utvidgas att omfatta finansiering av terrorism föreslås att också begreppet tvivelaktig affärstransaktion utvidgas att täcka inte endast situationer där det finns skäl att betvivla att medel eller annan egendom har ett lagligt ursprung, utan också transaktioner som kan misstänkas hänföra sig till finansiering av terrorism.

6 §. *Identifieringsplikt. 1 mom.* Till följd av att lagens syfte och tillämpningsområde föreslås utvidgas att omfatta finansiering av terrorism föreslås att begreppet tvivelaktig affärstransaktion också här utvidgas att täcka inte endast situationer där det finns skäl att betvivla att medel eller annan egendom har ett lagligt ursprung, utan också transaktioner som kan misstänkas hänföra sig till finansiering av terrorism.

2 mom. I enlighet med de förpliktelser som ingår i ändringen av penningtvättdirektivet och i FATF:s särskilda rekommendationer mot finansiering av terrorism föreslås i fråga om de nya föreslagna kategorierna anmälningspliktiga att identifieringsplikten skall ha samma innehåll som för närvarande gäller i fråga om kreditinstitut och finansiella institut, värdepappersföretag, fondbolag och för-

varingsinstitut, andelslag som bedriver spar-kasseverksamhet, försäkringsbolag och försäkringsmäklare. Dessa anmälningsskyldiga skall konstatera sina kunders identitet inte endast i tvivelaktiga fall, utan också när det är fråga om en regelbunden kund eller när omfattningen av en enskild affärstransaktion eller av flera sinsemellan sammanhängande transaktioner uppgår till sammanlagt minst 15 000 euro. Det föreslås att motsvarande allmänna identifieringsskyldighet skall gälla också begränsade kreditinstitutsverksamhet och förmedling av bostadshyreslokaler som föreslås tilläggas till kretsen anmälningsskyldiga. Värdepapperscentralen och kontoförande institut, som redan nu omfattas av anmälningsskyldigheten, har inte påförts identifieringsskyldighet. Eftersom också denna verksamhet kan gälla sådana direkta kundrelationer där kunderna inte har identifierats av kreditinstituten och värdepappersföretagen, föreslås att den allmänna identifieringsskyldigheten skall utvidgas att gälla också värdepapperscentralen och kontoförande institut. För att systemet skall vara åskådligt och med tanke på att de anmälningsskyldiga skall bemötas jämlikt och på ett sätt som inte leder till snedvridandet av konkurrens är det ändamålsenligt att definiera innehållet i identifieringsskyldigheten på samma sätt för alla anmälningsskyldiga, såvida inte någon speciell orsak föranleder undantag från detta. Det bör observeras att det i nuvarande 6 mom., som enligt föreliggande förslag blir 5 mom., bestäms en allmän begränsning att identiteten inte behöver konstateras när kunden är ett kreditinstitut, finansiellt institut, värdepappersföretag eller livförsäkringsbolag som har fått koncession i en viss stat.

Det föreslås att det nuvarande ecubeloppet ersätts med motsvarande eurobelopp. Samtidigt föreslås att det markbelopp som angetts i samband med ecubeloppet slopas. Vidare föreslås att uttrycket 'mer än' 15 000 euro i anslutning till den allmänna identifieringsskyldigheten ersätts med uttrycket 'minst' 15 000 euro som är överensstämmande med direktivet.

3 mom. Det föreslås att de nuvarande ecubeloppen i 1 punkten ersätts med motsvarande eurobelopp. Samtidigt föreslås att de markbelopp som angetts i samband med ecubeloppen slopas.

4 mom. Momentet föreslås inte bli ändrat, men paragrafen ändras för tydlighetens skull i sin helhet.

5 mom. För närvarande skall de som förmedlar fastigheter och affärshyreslokaler konstatera sina kunders identitet när omfattningen av en enskild transaktion eller flera sinsemellan sammanhängande transaktioner sammanlagt överstiger 150 000 euro. Kundens identitet behöver inte konstateras om betalningen för affärstransaktionen sker från kundens konto i ett kreditinstitut eller finansiellt institut som är under tillsyn i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Eftersom fastighetsmäklarna i och med ändringen av penningtvättdirektivet kom att omfattas av förpliktelse i direktivet, föreslås för uppfyllandet av dessa förpliktelser att tröskeln för identifieringsskyldigheten också när det gäller förmedlare av fastigheter och hyreslokaler sänks till 15 000 euro och att det undantag gällande betalning från konto som avser förmedlare av fastigheter och hyreslokaler slopas. Därför föreslås att 5 mom. upphävs, varvid paragrafens nuvarande 6 mom. blir 5 mom. Också här iakttas en allmän utgångspunkt, enligt vilken innehållet i identifieringsskyldigheten definieras på samma sätt för alla anmälningsskyldiga, såvida inte någon speciell orsak föranleder undantag av något slag.

6 mom. För närvarande behöver kundens identitet inte konstateras när kunden är ett kreditinstitut, finansiellt institut, värdepappersföretag eller livförsäkringsbolag som har fått koncession i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller en inom detta område belägen filial till ett dylikt företag som har fått koncession i en annan stat. Det föreslås att bestämmelsen utökas så, att kundens identitet inte heller behöver konstateras när kunden är ett kreditinstitut, finansiellt institut, värdepappersföretag eller livförsäkringsbolag som har fått koncession i en sådan annan stat vars system för förhindrande och utredning av penningtvätt uppfyller de internationella kraven eller när kunden är en i en sådan stat belägen filial till ett dylikt företag. Det föreslås att bestämmelser om vilka stater system för förhindrande och utredning av penningtvätt som uppfyller de internationella kraven skall utfärdas genom

förordning av statsrådet som ges med stöd av 14 § 1 mom.

10 §. *Anmälningssplikt. 1 mom.* Till följd av att lagens syfte och tillämpningsområde föreslås utvidgas att omfatta finansiering av terrorism föreslås att begreppet tvivelaktig affärstransaktion också här utvidgas att täcka inte endast situationer där det finns skäl att betvivla att medel eller annan egendom har ett lagligt ursprung, utan också transaktioner som kan misstänkas hänföra sig till finansiering av terrorism.

Anmälningssplikten åsidosätter den tystnadsplikt som annanstans i lag föreskrivs för den anmälningsspliktiga. I paragrafen bestäms alljämt att man inte för den som misstanken gäller eller för någon annan får röja att anmälan görs. Förbudet mot röjande av anmälan åsidosätter den rätt till insyn i den anmälningsspliktigas personregister som den registrerade har enligt 26 § personuppgiftslagen. Också enligt 27 § 1 mom. 1 punkten personuppgiftslagen finns rätten till insyn inte om informationen kan försvåra förebyggande eller utredning av brott. Förbudet mot röjande åsidosätter också den rapporteringsskyldighet som föreskrivs i 19 § 2 mom. revisionslagen.

11 §. *Avbrytande av affärstransaktion och vägran att utföra sådan. 1 mom.* Till följd av att lagens syfte och tillämpningsområde föreslås utvidgas att omfatta finansiering av terrorism föreslås att begreppet tvivelaktig affärstransaktion också här utvidgas att täcka inte endast situationer där det finns skäl att betvivla att medel eller annan egendom har ett lagligt ursprung, utan också transaktioner som kan misstänkas hänföra sig till finansiering av terrorism. Med stöd av detta och enligt vad som föreslås i 1 § 2 mom. kan också det i 3 mom. föreskrivna förordnandet att avstå från att utföra en affärstransaktion gälla också transaktioner som kan misstänkas hänföra sig till finansiering av terrorism, ifall ett sådant avstående är nödvändigt för utredning av finansiering av terrorism.

11 a §. *Effektiverad identifieringsplikt, omsorgsplikt och anmälningssplikt. 1 mom.* För uppfyllandet av förpliktelsen enligt FATF:s rekommendationer mot penningtvätt föreslås att i lagen uttryckligen föreskrivs om effektiverad identifieringsplikt, omsorgsplikt och anmälningssplikt. Avsikten är att de effektive-

rade plikterna skall tillämpas på affärstransaktioner som har anknytning till en stat vars system för förhindrande och utredning av penningtvätt inte uppfyller internationella krav. Förpliktelsen i fråga har godkänts också vid Europeiska unionens gemensamma rådsmöte (ekonomiska och finansiella frågor samt rättsliga och inrikes frågor) år 2001 och oktober 2002. De effektiverade plikterna har till en viss del redan tagits i bruk genom inrikesministeriets förordning om effektiverad identifieringsplikt, omsorgsplikt och anmälningssplikt i anslutning till förhindrande och utredning av penningtvätt (57/2002).

2 mom. I den föreslagna bestämmelsen föreskrivs om innehållet i den effektiverade anmälningssplikten. Med begreppet effektiverad anmälningssplikt avses enligt förslaget att sådana osedvanliga affärstransaktioner som har anknytning till en i 1 mom. avsedd riskstat jämföras med tvivelaktiga affärstransaktioner. Bestämmelsen motsvarar 5 § i inrikesministeriets förordning om effektiverad identifieringsplikt, omsorgsplikt och anmälningssplikt i anslutning till förhindrande och utredning av penningtvätt.

Avsikten är att genom de förordningar av statsrådet och inrikesministeriet som ges med stöd av föreslagna 14 § utfärda bestämmelser som på motsvarande sätt som inrikesministeriets förordning om effektiverad identifieringsplikt, omsorgsplikt och anmälningssplikt i anslutning till förhindrande och utredning av penningtvätt föreskriver om vilka staters system för förhindrande och utredning av penningtvätt som inte anses uppfylla de internationella kraven samt att utfärda närmare bestämmelser om uppfyllande av de effektiverade plikterna. Beträffande den principiellt viktiga frågan om vilka staters system för förhindrande och utredning av penningtvätt som inte uppfyller de internationella kraven skall enligt förslaget föreskrivas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av inrikesministeriet utfärdas bestämmelser om förfaranden av teknisk natur när det gäller uppfyllandet av de effektiverade plikterna. Till uppfyllandet av de effektiverade plikterna ansluter sig också de omständigheter av teknisk natur som gäller frågan om vad som skall betraktas som de i bestämmelsen avsedda anknytningarna till en viss stat.

Enligt 1 § 2 mom. i den nuvarande förordningen av inrikesministeriet betraktas som sådan anknytning som avses i 1 mom. att 1) kunden är medborgare i staten i fråga, 2) kunden är en juridisk person som har hemort i staten i fråga eller som är registrerad där, 3) medel eller egendom eller en del därav som används vid en affärstransaktion ägs av en fysisk person som bor i staten i fråga eller en juridisk person som har hemort i staten i fråga eller som är registrerad där, 4) medel eller egendom eller en del därav som används vid en affärstransaktion överförs till en fysisk person som bor i staten i fråga eller en juridisk person som har hemort i staten i fråga eller som är registrerad där, 5) en betalning som ingår i en affärstransaktion betalas till eller från ett konto i ett kreditinstitut, finansiellt institut, värdepappersföretag, fondbolag, försäkringsbolag eller en försäkringsmäklare som har hemort i staten i fråga eller som har registrerats där eller som har fått koncession i staten i fråga, eller 6) en betalning som ingår i en affärstransaktion betalas till eller från ett konto i en i staten i fråga belägen filial till ett sådant kreditinstitut, finansiellt institut, värdepappersföretag, fondbolag, försäkringsbolag eller en sådan försäkringsmäklare som inte avses i 5 punkten. I enlighet med FATF:s uppmaning är, enligt 1 § 3 mom. i inrikesministeriets nuvarande förordning, republiken Nauru för närvarande en stat som avses ovan. I inrikesministeriets förordning nämns i 2 §, som gäller innehållet i den effektiverade identifieringsplikten, de omständigheter som den anmälningsspliktiga åtminstone skall utreda vid identifiering av en fysisk person och vad som åtminstone skall framgå av den utredning som krävs vid identifiering av en juridisk person. I inrikesministeriets förordning bestäms i 4 §, som gäller innehållet i den effektiverade omsorgsplikten, vilken utredning den anmälningsspliktiga skall kräva och skaffa för uppfyllandet av omsorgsplikten.

Avsikten är att de allmänna bestämmelserna om identifieringsplikt när kunden handlar för någon annans räkning (7 §), förvarande av identifieringsuppgifter (8 §), röjande av att anmälan görs (10 § 3 mom.) samt bestämmelserna om avbrytande av affärstransaktion och vägran att utföra sådan (11 § 1

och 2 mom.) och bestämmelserna om skadeståndsansvar (15 §) skall tillämpas också på effektiverad identifieringsplikt, omsorgsplikt och anmälningssplikt, vilka utgör specialfall inom ramen för den allmänna identifieringsplikten, omsorgsplikten och anmälningssplikten. Av tydlighetsskäl föreslås att till straffbestämmelsen i 16 § gällande brott mot identifieringsplikten och till straffbestämmelsen i 32 kap. 1 § 2 mom. 3 punkten strafflagen gällande underlåtenhet att göra anmälan och röjande av anmälan fogas uttryckliga omnämnanden av att straffbestämmelserna i fråga tillämpas också på effektiverad identifieringsplikt och effektiverad anmälningssplikt.

13 §. *Hänvisning till vissa lagar. 2 och 3 mom.* Hänvisningarna till lagen om polisens personregister (509/1995) och personregisterlagen (471/1987) är föråldrade. Den bestämmelse i lagen om polisens personregister som hänvisningen gäller har ändrats. Personregisterlagen har ersatts med personuppgiftslagen. Därför föreslås att 2 mom. ändras och 3 mom. utgår.

Det föreslås att hänvisningen till lagen om polisens personregister ändras så att det omfattande begreppet 'behandling av uppgifter', som ingår i personuppgiftslagen, används. Enligt 3 § 2 punkten personuppgiftslagen avses med behandling av personuppgifter insamling, registrering, organisering, användning, översändande, utlämnande, lagring, ändring, samkörning, blockering, utplåning och förstöring av personuppgifter samt andra åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifterna.

Beträffande personregister avsedda för en polisens bruk föreskrivs numera i 4, 7 och 24 f § lagen om polisens personregister. Regleringen täcker också förvaringstiden för uppgifter.

13 a §. *Skyldighet att anmäla betalningsrörelseverksamhet.* Det föreslås att den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet bedriver annan betalningsrörelse än sådan generell betalningsförmedling som avses i kreditinstitutslagen skall påföras skyldighet att lämna en anmälan om sin verksamhet till myndigheterna. Eftersom de finansiella institutens verksamhet enligt kreditinstitutslagen inte förutsätter koncession, föreslås att också finansiella institut som bedriver betalningsrö-

relse skall anmäla om sin verksamhet. Genom detta förfarande uppfylls den förpliktelse som föreskrivs i FATF:s särskilda rekommendationer mot finansiering av terrorism.

Anmälningen skall lämnas till länsstyrelsen i Södra Finlands län. Länsstyrelsen i Södra Finlands län har redan tidigare genom bestämmelser i lagen om tillståndsplikt för in-drivningsverksamhet (517/1999) angetts som central förvaltningsmyndighet i fråga om vissa näringsformer.

Anmälningen skall innehålla uppgifter om den som bedriver verksamheten och om den i anmälningen avsedda verksamheten. Det föreslås att närmare bestämmelser om innehållet i anmälningen utfärdas genom sådan förordning av inrikesministeriet som utfärdas med stöd av det föreslagna 2 mom. i 14 §.

14 §. *Närmare bestämmelser.* Enligt den nuvarande bestämmelsen skall det ministerium som svarar för polisväsendet, efter att ha hört övriga berörda ministerier, Försäkringsinspektionen och finansinspektionen, meddela närmare bestämmelser om identifieringsplikten, identifieringsplikten när kunden handlar för någon annans räkning, förvarandet av identifieringsuppgifter, omsorgsplikten, anmälningsplikten, avbrytandet av affärstransaktion och vägran att utföra sådan samt om hur dessa skyldigheter skall fullgöras.

Enligt 80 § 1 mom. grundlagen skall genom lag utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter. Republikens president, statsrådet och ministerierna kan utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i lag. Det har etablerats en praxis att principiellt viktiga frågor som skall regleras genom förordning utfärdas genom förordning av statsrådet, under det att frågor av teknisk natur kan regleras i ministerieförordningar.

Det föreslås att genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om vilka staters system för förhindrande och utredning av penningtvätt som uppfyller de internationella kraven enligt 6 § 5 mom. och vilka staters system för förhindrande och utredning av penningtvätt som ömsesidigt inte uppfyller de internationella kraven enligt 11 a § 1 mom. Frågor av detta slag kan betraktas som principiellt viktiga på det sätt som avses

ovan. Eftersom situationen för de enskilda staternas del varierar är det inte ändamålsenligt att genom lag utfärda bestämmelser i dessa frågor. Det föreslås att grunderna för verkningarna av att de internationella kraven uppfylls eller inte uppfylls föreskrivs i lag, dvs. i ovan nämnda föreslagna 6 § 5 mom. och 11 a §.

Med stöd av 80 § 1 mom. grundlagen är de av ministerierna utfärdade rättsnormerna numera ministerieförordningar. Enligt den praxis som etablerats nämns det ministerium som utfärdar närmare bestämmelser vid namn i den bestämmelse där lagstiftningsbehörigheten delegeras. Det föreslås att genom förordning av inrikesministeriet utfärdas närmare bestämmelser om uppfyllandet av plikterna enligt 6—11 och 11 a § samt om det närmare innehållet i en anmälning som avses i 13 a § 2 mom. Innan en förordning utfärdas skall, på samma sätt som för närvarande, de övriga vederbörande ministerierna, Försäkringsinspektionen och Finansinspektionen höras. Den föreslagna bestämmelsen täcker utöver de nuvarande plikterna också de effektiverade plikter som föreslås i 11 a §. Den föreslagna bestämmelsen har en mer begränsad formulering än den nuvarande paragrafen, dvs. att den nya paragrafen inte täcker plikterna helt och hållet, utan enbart anger uppfyllandet av dessa. Avsikten är att härmed hänvisa till utfärdande av bestämmelser som gäller förfaranden av teknisk natur. Det kan bl.a. bli fråga om nya förfaranden som föranleds av den snabba tekniska utvecklingen m.m. inom den finansiella verksamheten och andra därtill relaterade områden. Beträffande innehållet i den effektiverade anmälningsplikten skall enligt förslaget föreskrivas i lag, dvs. i föreslagna 11 a § 2 mom.

16 §. *Straffbestämmelse. 1 mom.* Det föreslås att till straffbestämmelsen gällande brott mot identifieringsplikten för tydlighetens skull skall fogas en hänvisning till den föreslagna 11 a § som gäller bl.a. effektiverad identifieringsplikt. Också brott mot den effektiverade identifieringsplikten avses uppfylla rekvisitetet för brott mot identifieringsplikten.

Det föreslås att maximistraffet för brott mot identifieringsplikten sänks från fängelse i sex månader till böter. Maximistraffet skul-

le därmed vara detsamma som i fråga om sådan anmälningsförseelse gällande penningtvätt som föreskrivs i 16 a § i förslaget om ändring av lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt enligt regeringens proposition med förslag till ändring av vissa bestämmelser om ekonomiska brott (RP 53/2002 rd). Anmälningsförseelse som gäller penningtvätt kan i fråga om sin svårhetsgrad anses jämförbart med brott mot identifieringsplikten.

2 mom. För en effektivisering av fullgörandet av skyldigheten enligt 13 a § föreslås att brott mot skyldigheten att anmäla verksamhet skall vara straffbart.

I nämnda proposition med förslag till ändring av vissa bestämmelser om ekonomiska brott föreslås att rubriken för 16 § till följd av omorganiseringen av straffbestämmelserna i anslutning till penningtvätt ändras till 'brott mot identifieringsplikten'. Om man till paragrafen i form av 2 mom. fogar en bestämmelse om brott mot skyldigheten att anmäla betalningsrörelseverksamhet är det dock ändamålsenligt att rubriken för 16 § kvarstår oförändrad och har formen 'straffbestämmelse'.

1.2. Strafflagen

32 kap. Om häleribrott

1 §. *Häleri. 2 mom.* Det föreslås att till den straffbestämmelse i 2 mom. 3 punkten som gäller underlåtenhet att göra anmälan och röjande av att anmälan har gjorts av tydlighets-skäl skall fogas en hänvisning till den 11 a § som föreslås i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt och som gäller bl.a. effektiviserad anmälningsplikt. Också sådan underlåtenhet att göra anmälan och sådant röjande av att anmälan har gjorts som hänför sig till den effektiviserade anmälningsplikten skulle uppfylla rekvisitet för häleri.

I regeringens proposition med förslag till ändring av vissa bestämmelser om ekonomiska brott (RP 53/2002 rd) föreslås att bestämmelsen i kompletterad form flyttas under en självständig brottsrubricering till 16 a § lagen om förhindrande och utredning av pen-

ningtvätt.

2. Närmare bestämmelser

Med stöd av 14 § i den gällande lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt har inrikesministeriets föreskrift om förhindrande och utredning av penningtvätt utfärdats (26.2.1998, Dnr 4/98) samt inrikesministeriets förordning om effektiviserad identifieringsplikt, omsorgsplikt och anmälningsplikt i anslutning till förhindrande och utredning av penningtvätt givits.

Inrikesministeriets föreskrift innehåller avsnitt om de anmälningspliktiga, identifieringsplikten (kriterierna för när en kund skall identifieras, verkställandet av identifieringen och sparandet av identifieringsuppgifterna), omsorgsplikten, alternativa förfaranden i tvivelaktiga fall och anmälan av tvivelaktiga affärstransaktioner, åtgärder som vidtas av centralen för utredning av penningtvätt, följderna av försummelse av och brott mot förpliktelserna samt uppgifter om ansvaret för skada som eventuellt orsakas kunderna. I föreskriften bestäms vidare att de anmälningspliktiga skall utse kontaktpersoner.

Inrikesministeriets förordning innehåller bestämmelser om tillämpningsområdet för effektiviserad identifieringsplikt, omsorgsplikt och anmälningsplikt samt om innehållet i de effektiviserade skyldigheterna.

Med stöd av den nya 14 § föreslås att närmare bestämmelser skall utfärdas genom förordningar av statsrådet och av inrikesministeriet. För de närmare bestämmelser som behövs redogörs i samband med motiveringarna för 11 a och 14 §.

Med anledning av ändringen av penningtvättdirektivet bör i den förordning av inrikesministeriet som ges med stöd av lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt tas in bestämmelser om de specialåtgärder som avses i artikel 3.11 i det ändrade direktivet och som gäller identifiering av en sådan kund som inte är fysiskt närvarande för identifikation (distanstransaktioner). Det är ändamålsenligt att utfärda dylika procedurbestämmelser av teknisk natur genom förordning, eftersom bestämmelserna snabbt och flexibelt måste kunna anpassas enligt bl.a. utvecklingen inom den elektroniska kommu-

nikationen.

3. Ikraftträdande

Lagändringarna förutsätter att de anmälningsskyldiga utbildas. Detta gäller framför allt de nya anmälningsskyldiga. Med anledning av de ovan nämnda internationella förpliktelseerna föreslås lagarna dock träda i kraft snabbt efter det att de har antagits och blivit stadfäst.

Det föreslås att i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt tas in en övergångsbestämmelse som gäller de nya anmälningsskyldiga och identifieringsskyldiga. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall lagen tillämpas även på sådana kunder vilkas affärsförhållande till den anmälningsskyldiga har inletts innan lagen trädde i kraft. Den anmälningsskyldiga skall identifiera en dylik kund på det sätt som föreskrivs i de föreslagna 6 och 11 a § och, om det är sannolikt att kunden handlar för någon annans räkning, denna andra person på det sätt som föreskrivs i 7 § innan en ny affärstransaktion görs.

Den som när lagen träder i kraft bedriver annan betalningsrörelse än sådan generell betalningsförmedling som avses i kreditinstitutslagen skall göra en anmälan enligt den nya anmälningsskyldigheten om sin verksamhet inom sex månader efter det att lagen har trätt i kraft. Finansiella institut som bedriver betalningsrörelse när lagen träder i kraft skall vara skyldiga att lämna motsvarande anmälan.

4. Lagstiftningsordning

Det är möjligt att man genom de plikter m.m. som hänför sig till systemet för förhindrande och utredning av penningtvätt enligt lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt ingriper i det skydd för privatlivet som föreskrivs i 10 § grundlagen. Dyliga plikter m.m. är den identifierings- och anmälningsskyldighet (6—8, 10 och 11 a §) som de anmälningsskyldiga sammanslutningarna och näringsidkarna har, myndigheters och andra tillsynsskyldigas anmälningsskyldighet (5 §) och utredningscentralens rätt att få uppgifter (12 §). Enligt 10 § 1 mom. grundlagen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personupp-

gifter genom lag. I fråga om t.ex. kreditinstitut föreskrivs i 94 § 1 mom. kreditinstitutslagen om den regelmässiga tystnadsplikt som gäller uppgifter om den ekonomiska situationen hos någon kund eller någon annan person med anknytning till kreditinstitutets verksamhet eller om någons personliga förhållanden eller om en affärs- eller yrkeshemlighet. På motsvarande sätt är utgångspunkten den att myndigheterna med stöd av 24 § 1 mom. lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) har tystnadsplikt i fråga om bl.a. utredningar som gäller finansmarknaden och försäkringsverksamheten (12 punkten), uppgifter om affärs- eller yrkeshemligheter (20 punkten) samt uppgifter om en persons inkomster och förmögenhet (23 punkten). Systemet för förhindrande och utredning av penningtvätt innebär en avvikelse från tystnadsplikten. Det bör dock observeras att centralen för utredning av penningtvätt skulle ha rätt att använda och lämna ut uppgifter som den har fått på grundval av anmälningsskyldigheten endast när det gäller förhindrande och utredning av penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Sådana åtgärder i anslutning till systemet för förhindrande och utredning av penningtvätt enligt lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt som gäller avbrytande av en affärstransaktion eller vägran att utföra sådan eller förordnande att avstå från att utföra en affärstransaktion (11 §) kan tänkas innebära ingrepp i det egendomsskydd som föreskrivs i 15 § grundlagen. Ingripandet är mer påtagligt i sådana fall där det kan också vara fråga om medel som i och för sig kan ha lagligt ursprung. Detta kan vara fallet i samband med finansiering av terrorism.

Plikten att anmäla misstankar om penningtvätt som enligt förslaget skall påföras dem som biträder i rättsliga angelägenheter kan innebära ett ingrepp i rättsskyddet enligt 21 § grundlagen. Enligt 21 § 2 mom. grundlagen skall garantierna för en rättvis rättegång tryggas genom lag. Sålunda har anmälningsskyldigheten för dem som biträder i rättsliga angelägenheter i förslaget avgränsats så, att bestämmelsen inte medför ingrepp i det utpräglat förtroendefulla förhållande som råder mellan ett rättegångsbiträde eller rättegångsombud och dennas huvudman och som skyd-

das genom 17 kap. 23 § 1 mom. 4 punkten rättegångsbalken, vilken anger i vilken omfattning vittnesmål inte får krävas av ombud och rättegångsbiträden. Den föreslagna bestämmelsen torde med andra ord inte innebära att kärnan i rättsskyddet äventyras.

Enligt 8 § grundlagen som gäller den straffrättsliga legalitetsprincipen får ingen betraktas som skyldig till ett brott eller dömas till straff på grund av en handling som inte enligt lag var straffbar när den utfördes. Detta har enligt etablerad praxis ansetts leda bl.a. till krav på exakthet i den straffrättsliga regleringen. Innehållet i de plikter som utgör bakgrunden till de föreslagna straffbestämmelserna avses till en del bli bestämt på basis av förordningar av statsrådet och inrikesministeriet. Det skulle till denna del vara fråga om sådana situationer som förändras statsvis eller sådana förfaranden av teknisk natur beträffande vilka det är oändamålsenligt att bestämma i lag. Angående grunderna för och det egentliga innehållet i plikterna skall enligt förslaget däremot bestämmas på lagnivå. Eftersom de anmälningspliktiga bedriver sin

verksamhet i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet kan det i fråga om dessa personer också förutsättas att de har kännedom om de författningar på förordningsnivå som gäller deras egen rörelse eller yrkesmässiga verksamhet.

Det finns ett tungt vägande behov av att i samhället förhindra och utreda tvättning av pengar som erhållits genom brottslig verksamhet samt att förhindra och utreda finansiering av terrorism. De föreslagna lagändringarna bör anses nödvändiga med tanke på ett effektivt förhindrande och en effektiv utredning av penningtvätt och finansiering av terrorism. De föreslagna bestämmelserna är skarpt avgränsade och exakta.

Mot bakgrunden av det ovan sagda bör man anse att de föreslagna lagarna kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det dock önskvärt att ett utlåtande om propositionen begärs från grundlagsutskottet i samband med riksdagsbehandlingen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 30 januari 1998 om förhindrande och utredning av penningtvätt (68/1998) 1 §, 3 § 5, 11 och 12 punkten, 5 § 2 mom., 6 §, 10 § 1 mom., 11 § 1 mom. och 13, 14 och 16 §,
av dessa lagrum 3 § 11 punkten sådan den lyder i lag 1076/2000 och 12 punkten sådan den lyder i lag 799/2000, 6 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1052/2001 och 14 § sådan den lyder i lag 92/1999, samt
fogas till 3 §, sådan den lyder delvis i nämnda lagar 799/2000 och 1076/2000 samt i lag 54/1999, nya 13—18 punkter och ett nytt 2 mom. samt till lagen nya 11 a och 13 a § som följer:

1 §

Lagens syfte och tillämpningsområde

Syftet med denna lag är att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism, att bidra till att dessa avslöjas och utreds samt att effektivisera spårandet och återtagandet av vinningen av brottet.

Vad som i denna lag bestäms om förhindrande och utredning av penningtvätt tillämpas också på förhindrande och utredning av sådan finansiering av terrorism som avses i 34 kap. 9 b § strafflagen (39/1889).

3 §

*Anmälningsskyldiga**Anmälningsskyldiga enligt denna lag är*

5) aktiebolag eller andelslag som bedriver i 1 a § kreditinstitutslagen avsedd begränsad kreditinstitutsverksamhet,

11) sådana fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler som avses i lagen om fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för

förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler (1075/2000),

12) den värdepapperscentral, kontoförande institut och som kontoförande institut auktoriserad annan utländsk sammanslutnings verksamhetsställe i Finland som avses i lagen om värdeandelssystemet (826/1991),

13) den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet bedriver annan betalningsrörelse än sådan generell betalningsförmedling som avses i kreditinstitutslagen,

14) den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet sköter uppgifter som avses i 1 § 1 mom. revisionslagen (936/1994),

15) den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet sköter bokföringsuppgifter enligt uppdrag,

16) den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet säljer eller förmedlar ädelstens- eller ädelmetallprodukter, konstföremål eller transportmedel,

17) den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet förrättar auktioner,

18) den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet biträder i rättsliga angelägenheter.

I fråga om de i 1 mom. 18 punkten avsedda personer som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet biträder i rättsliga angelägenheter gäller anmälningsskyldigheten när de deltar antingen genom att hjälpa till vid pla-

nering eller genomförande av transaktioner för klientens räkning vid köp och försäljning av fastigheter eller företag, förvaltning av klientens pengar, värdepapper eller andra tillgångar, öppnande eller förvaltning av bank-, spar- eller värdeandelskonton, arrangering av nödvändigt kapital för bildande, drift eller ledning av företag, bildande, drivande eller ledande av stiftelser, bolag eller liknande organisationer, eller genom att handla i en klients namn och för dennes räkning vid finansiella transaktioner eller transaktioner med fast egendom. Anmälningssplikten gäller inte skötsel av uppdrag som utförs av rättegångsbiträden eller rättegångsombud. Till dessa uppdrag hänförs här, utöver egentliga uppdrag i anslutning till en rättegång, också juridisk rådgivning beträffande en klients rättsliga ställning samt inledande eller undvikande av ett rättsligt förfarande.

5 §

Myndigheters och andra tillsynspliktigas tillsyns- och anmälningssplikt

Om en myndighet som avses i 1 mom. eller någon annan som har tillsatts för att utöva tillsyn, på basis av omständigheter som kommer fram i samband med tillsynen eller annars i samband med skötseln av sina uppgifter, anser att det finns skäl att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung eller om det finns skäl att misstänka att medlen eller egendomen har samband med ett i 1 § 2 mom. avsett brott, skall centralen för utredning av penningtvätt informeras om saken.

6 §

Identifieringssplikt

En anmälningsspliktig skall konstatera kundens identitet enligt vad som bestäms nedan och dessutom alltid när det finns skäl att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung eller om det finns skäl att misstänka att medlen eller egendomen har sam-

band med ett i 1 § 2 mom. avsett brott.

Den som är anmälningsspliktig enligt 3 § 1—8 och 11—18 punkten skall konstatera sina regelbundna kunders identitet. Samma krav gäller också andra än regelbundna kunder, när omfattningen av en enskild affärstransaktion eller av flera sinsemellan sammanhängande transaktioner uppgår till sammanlagt minst 15 000 euro.

Den som är anmälningsspliktig enligt 3 § 6—8 punkten behöver inte konstatera kundens identitet, om

1) uppdragsavtalet gäller en försäkring vars premie för försäkringsperioden är högst 1 000 euro eller vars engångspremie är högst 2 500 euro,

2) uppdragsavtalet gäller en sådan lagstadgad arbetspensionsförsäkring eller företagarpensionsförsäkring som saknar en återköpsklausul och inte kan användas som säkerhet för lån, eller

3) försäkringspremien betalas från försäkringstagarens konto i ett kreditinstitut eller finansiellt institut som har fått koncession i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller försäkringstagarens konto i en inom detta område belägen filial till ett kreditinstitut eller finansiellt institut som har fått koncession i en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Den som är anmälningsspliktig enligt 3 § 10 punkten skall konstatera sina kunders identitet i samband med

1) kasinoverksamhet, samt

2) tippnings- och vadhållningsverksamhet och totospel, om det penningbelopp som spelaren satsar per gång eller såsom till varandra kopplade satsningar är minst 3 000 euro.

Identiteten behöver inte konstateras när kunden är ett kreditinstitut, finansiellt institut, värdepappersföretag eller livförsäkringsbolag som har fått koncession i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller när kunden är en inom detta område belägen filial till ett kreditinstitut, finansiellt institut, värdepappersföretag eller livförsäkringsbolag som har fått koncession i en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Identiteten behöver inte heller konstateras när kunden är ett kreditinstitut, finansiellt institut, värdepappers-

företag eller livförsäkringsbolag som har fått koncession i en sådan annan stat vars system för förhindrande och utredning av penningtvätt uppfyller de internationella kraven eller när kunden är en i en dylik stat belägen filial till ett kreditinstitut, finansiellt institut, värdepappersföretag eller livförsäkringsbolag som har fått koncession i en sådan stat vars system för förhindrande och utredning av penningtvätt inte uppfyller de internationella kraven.

10 §

Anmälningssplikt

Om den anmälningsspliktiga efter att ha uppfyllt den omsorgsplikt som avses i 9 § eller annars har anledning att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung eller om det finns skäl att misstänka att medlen eller egendomen har samband med ett i 1 § 2 mom. avsett brott skall han ofördröjligen anmäla saken till centralen för utredning av penningtvätt och på begäran lämna denna alla de upplysningar och handlingar som kan vara av betydelse för utredningen av misstanken.

11 §

Avbrytande av affärstransaktion och vägran att utföra sådan

Om den anmälningsspliktiga har anledning att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung eller om det finns skäl att misstänka att medlen eller egendomen har samband med ett i 1 § 2 mom. avsett brott skall han avbryta affärstransaktionen för tilläggsutredningar eller vägra utföra den.

11 a §

Effektiverad identifieringsplikt, omsorgsplikt och anmälningssplikt

Om en affärstransaktion har anknytning till

en stat vars system för förhindrande och utredning av penningtvätt inte uppfyller de internationella kraven, gäller i fråga om affärstransaktionen effektiverad identifieringsplikt, omsorgsplikt och anmälningssplikt.

Den som är anmälningsspliktig skall för fullgörande av den effektiverade anmälningssplikten göra en i 10 § avsedd anmälan till centralen för utredning av penningtvätt, om kunden inte lämnar den utredning som begärts för fullgörandet av omsorgsplikten eller om utredningen enligt den anmälningsspliktigas bedömning är otillförlitlig. På samma sätt skall förfaras, om grunden för affärstransaktionen och medlens ursprung inte framgår tillräckligt klart av de utredningar som den anmälningsspliktiga inhämtat. Den anmälningsspliktiga skall göra en anmälan till centralen för utredning av penningtvätt också, om en juridisk person inte kan identifieras eller om förmånstagarna inte kan utredas tillförlitligt. På samma sätt skall förfaras om den person för vars räkning kunden handlar inte kan identifieras.

13 §

Hänvisning till vissa lagar

Utöver bestämmelserna om penningtvätt i denna lag gäller dessutom vad som bestäms om polisundersökning i polislagen (493/1995), om inte förundersökningslagen (449/1987) tillämpas i ärendet.

Angående behandling av uppgifter om tveklaktiga affärstransaktioner gäller utöver bestämmelserna i denna lag vad som i lagen om polisens personregister (509/1995) bestäms om personregister avsedda för en polisens bruk.

13 a §

Skyldighet att anmäla betalningsrörelseverksamhet

Den som bedriver i 3 § 1 mom. 13 punkten avsedd betalningsrörelse samt finansiella institut som bedriver betalningsrörelse skall innan verksamheten inleds anmäla om sin verksamhet till länsstyrelsen i Södra Finlands län, som fungerar som central förvaltnings-

myndighet.

Anmälningen skall innehålla uppgifter om den som bedriver verksamheten och om den i anmälningen avsedda verksamheten.

14 §

Närmare bestämmelser

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om vilka staters system för förhindrande och utredning av penningtvätt som uppfyller de internationella kraven enligt 6 § 5 mom. och vilka staters system för förhindrande och utredning av penningtvätt som ömsesidigt inte uppfyller de internationella kraven enligt 11 a § 1 mom.

Genom förordning av inrikesministeriet utfärdas närmare bestämmelser om uppfyllandet av förpliktelseerna enligt 6—11 och 11 a § samt om det närmare innehållet i sådan anmälning som avses i 13 a § 2 mom. Innan en förordning utfärdas skall övriga berörda ministerier, Försäkringsinspektionen och Finansinspektionen höras.

16 §

Straffbestämmelse

Den som bryter mot skyldigheten att identi-

fiera kunder enligt 6, 7 eller 11 a § eller att förvara identifieringsuppgifter enligt 8 § skall för *brott mot identifieringsplikten* dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen bestäms på något annat ställe i lag.

Den som bryter mot skyldigheten att anmäla betalningsrörelseverksamhet enligt 13 a § skall för *brott mot skyldigheten att anmäla betalningsrörelseverksamhet* dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen bestäms på något annat ställe i lag.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Denna lag tillämpas även på sådana kunder till en i 3 § 1 mom. 5 samt 11—18 punkten avsedd anmälningspliktig vilkas affärsförhållande till den anmälningspliktiga har inletts innan denna lag trädde i kraft. Den anmälningspliktiga skall innan en ny affärstransaktion görs identifiera en dylik kund på det sätt som föreskrivs i 6 och 11 a § och, om det är sannolikt att kunden handlar för någon annans räkning, denna andra person på det sätt som föreskrivs i 7 §.

Den som när denna lag träder i kraft bedriver i 3 § 1 mom. 13 punkten avsedd betalningsrörelse samt finansiella institut som bedriver betalningsrörelse skall lämna en i 13 a § avsedd anmälning om sin verksamhet inom sex månader efter det att denna lag har trätt i kraft.

2.**Lag****om ändring av 32 kap. 1 § strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 32 kap. 1 § 2 mom. 3 punkten,
sådan den lyder i lag 79/1998, som följer:

32 kap.

Om häleribrott

1 §

Häleri

3) underlåter att göra anmälan enligt 10 eller 11 a § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (68/1998) eller i strid med förbudet i 10 § röjer att anmälan har gjorts.

För häleri döms också den som

Denna lag träder i kraft den 200 .

Helsingfors den 11 oktober 2002

Republikens President**TARJA HALONEN**Inrikesminister *Ville Itälä*

1.

Lag**om ändring av lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 30 januari 1998 om förhindrande och utredning av penningtvätt (68/1998) 1 §, 3 § 5, 11 och 12 punkten, 5 § 2 mom., 6 §, 10 § 1 mom., 11 § 1 mom. och 13, 14 och 16 §,
av dessa lagrum 3 § 11 punkten sådan den lyder i lag 1076/2000 och 12 punkten sådan den lyder i lag 799/2000, 6 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1052/2001 och 14 § sådan den lyder i lag 92/1999, samt
fogas till 3 §, sådan den lyder delvis i nämnda lagar 799/2000 och 1076/2000 samt i lag 54/1999, nya 13—18 punkter och ett nytt 2 mom. samt till lagen nya 11 a och 13 a § som följer:

Gällande lydelse

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att förhindra penningtvätt, att bidra till att penningtvätt avslöjas och utreds samt att effektivisera spårandet och återtagandet av vinningen av brottet.

Föreslagen lydelse

1 §

Lagens syfte och tillämpningsområde

Syftet med denna lag är att förhindra penningtvätt *och finansiering av terrorism*, att bidra till att *dessa* avslöjas och utreds samt att effektivisera spårandet och återtagandet av vinningen av brottet.

Vad som i denna lag bestäms om förhindrande och utredning av penningtvätt tillämpas också på förhindrande och utredning av sådan finansiering av terrorism som avses i 34 kap. 9 b § strafflagen (39/1889).

3 §

Anmälningsskyldiga

Anmälningsskyldiga enligt denna lag är

5) andelslag som bedriver sparkasseverksamhet och som avses i 3 kap. lagen om andelslag (247/1954),

11) sådana fastighetsförmedlingsrörelser

5) aktieföretag eller andelslag som bedriver i 1 a § kreditinstitutslagen avsedd begränsad kreditinstitutsverksamhet,

11) sådana fastighetsförmedlingsrörelser

och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler som avses i lagen om fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler (1075/2000), *de sist nämnda rörelserna när de utövar förmedling av affärslokaler som avses i 1 § lagen om hyra av affärslokal (482/1995), samt*

12) den värdepapperscentral som avses i lagen om värdeandelssystemet (826/1991) samt kontoförande institut som avses i 7 § 1 och 2 mom. i nämnda lag, och ett i 3 mom. avsett som kontoförande institut auktoriserad annan utländsk sammanslutnings verksamhetsställe i Finland.

och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler som avses i lagen om fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler (1075/2000),

12) den värdepapperscentral, kontoförande institut och som kontoförande institut auktoriserad annan utländsk sammanslutnings verksamhetsställe i Finland som avses i lagen om värdeandelssystemet (826/1991),

13) den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet bedriver annan betalningsrörelse än sådan generell betalningsförmedling som avses i kreditinstitutslagen,

14) den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet sköter uppgifter som avses i 1 § 1 mom. revisionslagen (936/1994),

15) den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet sköter bokföringsuppgifter enligt uppdrag,

16) den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet säljer eller förmedlar ädelstens- eller ädelmetallprodukter, konstföremål eller transportmedel,

17) den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet förrättar auktioner,

18) den som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet biträder i rättsliga angelägenheter.

I fråga om de i 1 mom. 18 punkten avsedda personer som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet biträder i rättsliga angelägenheter gäller anmälningssplikten när de deltar antingen genom att hjälpa till vid planering eller genomförande av transaktioner för klientens räkning vid köp och försäljning av fastigheter eller företag, förvaltning av klientens pengar, värdepapper eller andra tillgångar, öppnande eller förvaltning av bank-, spar- eller värdeandelskonton, arrangering av nödvändigt kapital för bildande, drift eller ledning av företag, bildande, drivande eller ledande av stiftelser, bolag eller liknande organisationer, eller genom att handla i en klients namn och för dennes räkning vid finansiella transaktioner eller transaktioner med fast egendom. Anmälningssplikten gäller inte sköt-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

sel av uppdrag som utförs av rättegångsbiträden eller rättegångsombud. Till dessa uppdrag hänförs här, utöver egentliga uppdrag i anslutning till en rättegång, också juridisk rådgivning beträffande en klients rättsliga ställning samt inledande eller undvikande av ett rättsligt förfarande.

5 §

Myndigheters och andra tillsynspliktigas tillsyns- och anmälningsplikt

Om en myndighet som avses i 1 mom. eller någon annan som har tillsatts för att utöva tillsyn, på basis av omständigheter som kommer fram i samband med tillsynen eller annars i samband med skötseln av sina uppgifter, anser att det finns skäl att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung, skall utredningscentralen informeras om saken.

Om en myndighet som avses i 1 mom. eller någon annan som har tillsatts för att utöva tillsyn, på basis av omständigheter som kommer fram i samband med tillsynen eller annars i samband med skötseln av sina uppgifter, anser att det finns skäl att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung *eller om det finns skäl att misstänka att medlen eller egendomen har samband med ett i 1 § 2 mom. avsett brott*, skall centralen gör utredning av penningtvätt informeras om saken.

6 §

Identifieringsplikt

En anmälningspliktig skall konstatera kundens identitet enligt vad som bestäms nedan och dessutom alltid när det finns skäl att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung.

Den som är anmälningspliktig enligt 3 § 1—8 punkten skall konstatera sina regelbundna kunders identitet. Samma krav gäller också andra än regelbundna kunder, när omfattningen av en enskild affärstransaktion eller av flera sinsemellan sammanhängande transaktioner uppgår till sammanlagt ett markbelopp som motsvarar mer än 15 000 ecu, dock alltid minst 90 000 mark.

Den som är anmälningspliktig enligt 3 § 6—8 punkten behöver inte konstatera kundens identitet om

6 §

Identifieringsplikt

En anmälningspliktig skall konstatera kundens identitet enligt vad som bestäms nedan och dessutom alltid när det finns skäl att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung *eller om det finns skäl att misstänka att medlen eller egendomen har samband med ett i 1 § 2 mom. avsett brott*.

Den som är anmälningspliktig enligt 3 § 1—8 *och 11—18* punkten skall konstatera sina regelbundna kunders identitet. Samma krav gäller också andra än regelbundna kunder, när omfattningen av en enskild affärstransaktion eller av flera sinsemellan sammanhängande transaktioner uppgår till sammanlagt *minst 15 000 euro*.

Den som är anmälningspliktig enligt 3 § 6—8 punkten behöver inte konstatera kundens identitet, om

1) uppdragsavtalet gäller en försäkring vars premie för försäkringsperioden är ett markbelopp som motsvarar högst 1 000 ecu, dock alltid minst 6 000 mark, eller vars engångspremie är ett markbelopp som motsvarar högst 2 500 ecu, dock alltid minst 15 000 mark,

2) uppdragsavtalet gäller en lagstadgad arbetspensionsförsäkring eller företagarpensionsförsäkring som saknar en återköpsklausul och inte kan användas såsom säkerhet för lån, eller

3) försäkringspremien betalas från försäkringstagarens konto i ett kreditinstitut eller finansiellt institut som har fått koncession i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller försäkringstagarens konto i en inom detta område belägen filial till ett kreditinstitut eller finansiellt institut som har fått koncession i en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Den som är anmälningspliktig enligt 3 § 10 punkten skall konstatera sina kunders identitet i samband med

1) kasinoverksamhet, samt

2) tippnings- och vadhållningsverksamhet och totospel, om det penningbelopp som spelaren satsar per gång eller i anslutning till andra till varandra kopplade satsningar är minst 3 000 euro.

Den som är anmälningspliktig enligt 3 § 11 punkten skall konstatera kundens identitet innan en affärstransaktion slutförs när omfattningen av en enskild transaktion eller flera sinsemellan sammanhängande transaktioner överstiger ett markbelopp som motsvarar sammanlagt mer än 150 000 ecu, dock alltid minst 900 000 mark. Identiteten behöver inte konstateras om betalningen för affärstransaktionen sker från kundens konto i ett kreditinstitut eller finansiellt institut som har fått koncession i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller kundens konto i en inom detta område belägen filial till ett kreditinstitut eller finansiellt institut som har fått koncession i en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Identiteten behöver inte konstateras när kunden är ett kreditinstitut, finansiellt institut, värdepappersföretag eller livförsäkringsbolag som har fått koncession i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet el-

1) uppdragsavtalet gäller en försäkring vars premie för försäkringsperioden är *högst 1 000 euro* eller vars engångspremie är *högst 2 500 euro*,

2) uppdragsavtalet gäller en *sådan* lagstadgad arbetspensionsförsäkring eller företagarpensionsförsäkring som saknar en återköpsklausul och inte kan användas *som* säkerhet för lån, eller

3) försäkringspremien betalas från försäkringstagarens konto i ett kreditinstitut eller finansiellt institut som har fått koncession i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller försäkringstagarens konto i en inom detta område belägen filial till ett kreditinstitut eller finansiellt institut som har fått koncession i en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Den som är anmälningspliktig enligt 3 § 10 punkten skall konstatera sina kunders identitet i samband med

1) kasinoverksamhet, samt

2) tippnings- och vadhållningsverksamhet och totospel, om det penningbelopp som spelaren satsar per gång eller *såsom* till varandra kopplade satsningar är minst 3 000 euro.

Identiteten behöver inte konstateras när kunden är ett kreditinstitut, finansiellt institut, värdepappersföretag eller livförsäkringsbolag som har fått koncession i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet el-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ler en inom detta område belägen filial till ett kreditinstitut, finansiellt institut, värdepappersföretag eller livförsäkringsbolag som har fått koncession i en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

ler när kunden är en inom detta område belägen filial till ett kreditinstitut, finansiellt institut, värdepappersföretag eller livförsäkringsbolag som har fått koncession i en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. *Identiteten behöver inte heller konstateras när kunden är ett kreditinstitut, finansiellt institut, värdepappersföretag eller livförsäkringsbolag som har fått koncession i en sådan annan stat vars system för förhindrande och utredning av penningtvätt uppfyller de internationella kraven eller när kunden är en i en dylik stat belägen filial till ett kreditinstitut, finansiellt institut, värdepappersföretag eller livförsäkringsbolag som har fått koncession i en sådan stat vars system för förhindrande och utredning av penningtvätt inte uppfyller de internationella kraven.*

10 §

Anmälningssplikt

Om den anmälningsspliktige efter att ha uppfyllt den omsorgssplikt som avses i 9 § eller annars har anledning att betvivla att medel eller övrig egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung, skall den ofördröjligen anmäla saken för utredningscentralen och på begäran lämna denna alla de upplysningar och handlingar som kan vara av betydelse för utredningen av misstanken.

10 §

Anmälningssplikt

Om den *anmälningsspliktiga* efter att ha uppfyllt den omsorgssplikt som avses i 9 § eller annars har anledning att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung *eller om det finns skäl att misstänka att medlen eller egendomen har samband med ett i 1 § 2 mom. avsett brott* skall han ofördröjligen anmäla saken till centralen för utredning av penningtvätt och på begäran lämna denna alla de upplysningar och handlingar som kan vara av betydelse för utredningen av misstanken.

11 §

Avbrytande av affärstransaktion och vägran att utföra sådan

Om den anmälningsspliktiga har anledning att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett

11 §

Avbrytande av affärstransaktion och vägran att utföra sådan

Om den anmälningsspliktiga har anledning att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett

lagligt ursprung, skall han avbryta affärstransaktionen för tilläggsutredningar eller vägra utföra den.

lagligt ursprung *eller om det finns skäl att misstänka att medlen eller egendomen har samband med ett i 1 § 2 mom. avsett brott* skall han avbryta affärstransaktionen för tilläggsutredningar eller vägra utföra den.

11 a §

Effektiverad identifieringsplikt, omsorgsplikt och anmälningsplikt

Om en affärstransaktion har anknytning till en stat vars system för förhindrande och utredning av penningtvätt inte uppfyller de internationella kraven, gäller i fråga om affärstransaktionen effektiverad identifieringsplikt, omsorgsplikt och anmälningsplikt.

Den som är anmälningspliktig skall för fullgörande av den effektiverade anmälningsplikten göra en i 10 § avsedd anmälan till centralen för utredning av penningtvätt, om kunden inte lämnar den utredning som begärts för fullgörandet av omsorgsplikten eller om utredningen enligt den anmälningspliktigas bedömning är otillförlitlig. På samma sätt skall förfaras, om grunden för affärstransaktionen och medlens ursprung inte framgår tillräckligt klart av de utredningar som den anmälningspliktiga inhämtat. Den anmälningspliktiga skall göra en anmälan till centralen för utredning av penningtvätt också, om en juridisk person inte kan identifieras eller om förmåns-tagarna inte kan utredas tillförlitligt. På samma sätt skall förfaras om den person för vars räkning kunden handlar inte kan identifieras.

13 §

Hänvisning till vissa lagar

Utöver bestämmelserna om penningtvätt i denna lag gäller dessutom vad som bestäms om polisundersökning i polislagen (493/1995), om inte förundersökningslagen (449/1987) tillämpas i ärendet.

Angående registrering, användning och ut-

13 §

Hänvisning till vissa lagar

Utöver bestämmelserna om penningtvätt i denna lag gäller dessutom vad som bestäms om polisundersökning i polislagen (493/1995), om inte förundersökningslagen (449/1987) tillämpas i ärendet.

Angående *behandling* av uppgifter om tvi-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

lämnande av uppgifter om tvivelaktiga affärstransaktioner gäller utöver bestämmelserna i denna lag vad i lagen om polisens personregister (509/1995) bestäms om personregister avsedda för en polisenhets bruk, *med undantag för lagens 24 § 2 mom.*

Angående de tider i 2 mom. avsedda uppgifter skall förvaras i ett personregister gäller vad som bestäms i personregisterlagen (471/1987).

velaktiga affärstransaktioner gäller utöver bestämmelserna i denna lag vad *som* i lagen om polisens personregister (509/1995) bestäms om personregister avsedda för en polisenhets bruk.

13 a §

Skuldighet att anmäla betalningsrörelseverksamhet

Den som bedriver i 3 § 1 mom. 13 punkten avsedd betalningsrörelse samt finansiella institut som bedriver betalningsrörelse skall innan verksamheten inleds anmäla om sin verksamhet till länsstyrelsen i Södra Finlands län, som fungerar som central förvaltningsmyndighet.

Anmälningen skall innehålla uppgifter om den som bedriver verksamheten och om den i anmälningen avsedda verksamheten.

14 §

Närmare bestämmelser

Det ministerium som svarar för polisväsendet skall efter att ha hört andra vederbörande ministerier, Försäkringsinspektionen och finansinspektionen meddela närmare bestämmelser om skyldigheterna enligt 6—11 § samt om hur dessa skall fullgöras.

14 §

Närmare bestämmelser

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om vilka staters system för förhindrande och utredning av penningtvätt som uppfyller de internationella kraven enligt 6 § 5 mom. och vilka staters system för förhindrande och utredning av penningtvätt som inte uppfyller de internationella kraven enligt 11 a § 1 mom.

Genom förordning av inrikesministeriet utfärdas närmare bestämmelser om uppfyllandet av förpliktelserna enligt 6—11 och 11 a § samt om det närmare innehållet i sådan anmälning som avses i 13 a § 2 mom. Innan en förordning utfärdas skall övriga berörda mi-

nisterier, Försäkringsinspektionen och Finansinspektionen höras.

16 §

Straffbestämmelse

Den som bryter mot skyldigheten att identifiera kunder enligt 6 eller 7 § eller förvara identifieringsuppgifter enligt 8 § skall för brott mot identifieringsplikten dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om inte strängare straff för gärningen bestäms på något annat ställe i lag.

16 §

Straffbestämmelse

Den som bryter mot skyldigheten att identifiera kunder enligt 6, 7 eller 11 a § eller att förvara identifieringsuppgifter enligt 8 § skall för brott mot identifieringsplikten dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen bestäms på något annat ställe i lag.

Den som bryter mot skyldigheten att anmäla betalningsrörelseverksamhet enligt 13 a § skall för brott mot skyldigheten att anmäla betalningsrörelseverksamhet dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen bestäms på något annat ställe i lag.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Denna lag tillämpas även på sådana kunder till en i 3 § 1 mom. 5 samt 11—18 punkten avsedd anmälningspliktig vilkas affärsförhållande till den anmälningspliktiga har inletts innan denna lag trädde i kraft. Den anmälningspliktiga skall innan en ny affärstransaktion görs identifiera en dylik kund på det sätt som föreskrivs i 6 och 11 a § och, om det är sannolikt att kunden handlar för någon annans räkning, denna andra person på det sätt som föreskrivs i 7 §.

Den som när denna lag träder i kraft bedriver i 3 § 1 mom. 13 punkten avsedd betalningsrörelse samt finansiella institut som bedriver betalningsrörelse skall lämna en i 13 a § avsedd anmälan om sin verksamhet inom sex månader efter det att denna lag har trätt i kraft.

2.

Lag**om ändring av 32 kap. 1 § strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 32 kap. 1 § 2 mom. 3 punkten,
sådan den lyder i lag 79/1998, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

32 kap.

Om häleribrott

1 §

Häleri

För häleri döms också den som

3) underlåter att göra anmälan enligt 10 §
lagen om förhindrande och utredning av pen-
ningtvätt (68/1998) eller i strid med förbudet i
10 § röjer att anmälan har gjorts.

3) underlåter att göra anmälan enligt 10 *el-*
ler 11 a § lagen om förhindrande och utred-
ning av penningtvätt (68/1998) eller i strid
med förbudet i 10 § röjer att anmälan har
gjorts.

Denna lag träder i kraft den 200 .
